

163

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN BAŞARILARINI ETKİLEYEN
OKUL-İÇİ FAKTÖRLER

Semra Güven

İnönü Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav
Yönergesi'nin

Eğitim Programları ve Öğretim
Bilim Dalı için öngördüğü
BİLİM UZMANLIĞI TEZİ
olarak hazırlanmıştır.

Malatya
Eylül 1991

"Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne"

İş bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalında BİLİM UZMANLIĞI TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : _____

Üye : _____

Üye : _____

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../1991

Enstitü Müdürü

"Sevgili eşim Mehmet ve kızım Esra'ya"

ÖNSÖZ

Liselerde öğrenci başarısını yükseltmek için yapılacak ilk çalışmalardan birisi de, öğrencilerin başarılarını etkileyen faktörlerin neler olduğunun belirlenmesi olacaktır. Bu bakımdan yapılan bu çalışmada, Malatya ili liselerine devam eden öğrencilerin, başarılarını etkileyen okul-içi faktörlere ilişkin görüşlerinin neler olduğu ve bu görüşler arasında öğrencilerin devam ettikleri okul türü ve cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

Araştırmanın gerçekleştirilmesi ve titizlikle okunup incelenmesinde yardımlarını gördüğüm danışman hocam Doç.Dr.Mustafa Ergün'e teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca, araştırmanın her aşamasında desteğini gördüğüm ve eleştirilerinden yararlandığım, eşim Ar.Gör.Mehmet Güven'e teşekkür ederim.

Eylül 1991

Semra Güven

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ONAY	iii
ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLOLAR	viii

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
Problem Durumu	1
Problem	6
Alt Problemler	6
Sayıltılar	6
Sınırlılıklar	7
Tanımlar	7
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi	8

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	10
Öğrenci Başarısını Etkileyen Faktörlerle İlgili Olarak Yurt Dışında Yapılan Bazı Araştırmalar	10
Öğrenci Başarısını Etkileyen Faktörlerle İlgili Olarak Ülkemizde Yapılan Bazı Araştırmalar	16

BÖLÜM III

YÖNTEM	26
Evren ve Örneklem	26

	<u>Sayfa</u>
Veri Toplama Aracı	28
Açık-uçlu Sorular Anketinin Uygulanması	28
Anketin Deneme Uygulanması	29
Cevapların Puanlanması	31
Verilerin Toplanması	31
Verilerin İstatistiksel Analizi	32

BÖLÜM IV

BULGULAR	34
Okulun Fiziksel Koşul ve İmkânlarıyla İlgili	
Faktörlerin İncelenmesi	34
Sınıfın Fiziksel Koşullarıyla İlgili	
Faktörlerin İncelenmesi	38
Ders Araç-Gereçleriyle İlgili Faktörlerin	
İncelenmesi	43
Okul İdaresiyle İlişkiler Konusundaki	
Faktörlerin İncelenmesi	46
Öğretmen-Öğrenci İlişkileriyle İlgili	
Faktörlerin İncelenmesi	50
Öğretim Etkinlikleriyle İlgili Faktörlerin	
İncelenmesi	53
Sosyal ve Kültürel Faaliyetlerle İlgili	
Faktörlerin İncelenmesi	57
Arkadaş İlişkileriyle İlgili Faktörlerin	
İncelenmesi	60

BÖLÜM V

TARTIŞMA ve YORUM	64
Okulun Fiziksel Koşul ve İmkânlarıyla İlgili	
Faktörlerin İncelenmesi	64

Sınıfın Fiziksel Koşullarıyla İlgili	
Faktörlerin İncelenmesi	66
Ders Araç-Gereçleriyle İlgili Faktörlerin	
İncelenmesi	68
Okul İdaresiyle İlişkiler Konusundaki	
Faktörlerin İncelenmesi	70
Öğretmen-Öğrenci İlişkileriyle İlgili	
Faktörlerin İncelenmesi	71
Öğretim Etkinlikleriyle İlgili Faktörlerin	
İncelenmesi	73
Sosyal ve Kültürel Faaliyetlerle İlgili	
Faktörlerin İncelenmesi	76
Arkadaş İlişkileriyle İlgili Faktörlerin	
İncelenmesi	77

BÖLÜM VI

SONUÇ ve ÖNERİLER	79
-------------------------	----

BÖLÜM VII

ÖZET	85
KAYNAKLAR	88
EKLER	94

TABLÖLAR

<u>TABLO</u>		<u>Sayfa</u>
1	Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Devam Ettikleri Okullara Göre Sayısal Dağılımı	27
2	Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılımı	27
3	Anketi Oluşturan Faktör Alanları ve Maddelerin Bu Alanlara Dağılımı	30
4	Okulun Fiziksel Koşul ve İmkânlarına İlişkin Faktörlerin Öğrenci Başarısını Etkilime Durumu	35
5	Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Sayısal Dağılımı, Okulun Fiziksel Koşul ve İmkânlarıyla İlgili Faktörler Konusundaki Cevapların Ortalamaları ve Standart Sapmaları	36
6	Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Okulun Fiziksel Koşul ve İmkânlarıyla İlgili Faktörler Konusundaki Cevaplarına İlişkin Varyans Analizi	37
7	Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılımı, Okulun Fiziksel Koşul ve İmkânlarıyla İlgili Faktörler Konusundaki Cevapların Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri	38

TABLOSayfa

8	Sınıfın Fiziksel Koşullarına İlişkin Faktörlerin Öğrenci Başarısını Etkileme Durumu	39
9	Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Sayısal Dağılımı, Sınıfın Fiziksel Koşullarıyla İlgili Faktörler Konusundaki Cevapların Ortalamaları ve Standart Sapmaları ..	40
10	Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Sınıfın Fiziksel Koşullarıyla İlgili Faktörler Konusundaki Cevaplarına İlişkin Varyans Analizi	40
11	Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Sınıfın Fiziksel Koşullarıyla İlgili Faktörler Konusundaki Cevaplarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları	41
12	Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılımı, Sınıfın Fiziksel Koşullarıyla İlgili Faktörler Konusundaki Cevapların Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri.....	42
13	Ders Araç-Gereçleri Konusundaki Faktörlerin Öğrenci Başarısını Etkileme Durumu	44
14	Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Sayısal Dağılımı, Ders Araç-Gereçleriyle İlgili Faktörler Konusundaki Cevapların Ortalamaları ve Standart Sapmaları	45
15	Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Ders Araç-Gereçleriyle İlgili Faktör-	

TABLOSayfa

	ler Komusundaki Cevaplarına İlişkin Varyans Analizi	45
16	Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılımı, Ders Araç-gereçleriyle İlgili Faktörler Komusundaki Cevapların Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri	46
17	Okul İdaresiyle İlişkiler Komusundaki Faktörlerin Öğrenci Başarısını Etkileme Durumu	47
18	Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Sayısal Dağılımı, Okul İdaresiyle İlişkiler İle İlgili Faktörler Komusundaki Cevapların Ortalamaları ve Standart Sapmaları	48
19	Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Okul İdaresiyle İlişkiler İle İlgili Faktörler Komusundaki Cevaplarına İlişkin Varyans Analizi	48
20	Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılımı, Okul İdaresiyle İlişkiler İle İlgili Faktörler Komusundaki Cevapların Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri	49
21	Öğretmen-öğrenci İlişkileri Komusundaki Faktörlerin Öğrenci Başarısını Etkileme Durumu	51
22	Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne	

TABLOSayfa

	Göre Sayısal Dağılımı, Öğretmen-Öğrenci İlişkileriyle İlgili Faktörler Konusundaki Cevapların Ortalamaları ve Standart Sapmaları ...	52
23	Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Öğretmen-Öğrenci İlişkileriyle İlgili Faktörler Konusundaki Cevaplarına İlişkin Varyans Analizi	52
24	Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılımı, Öğretmen-Öğrenci İlişkileriyle İlgili Faktörler Konusundaki Cevapların Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri ...	53
25	Öğretim Etkinlikleri Konusundaki Faktörlerin Öğrenci Başarısını Etkileme Durumu	54
26	Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Sayısal Dağılımı, Öğretim Etkinlikleriyle İlgili Faktörler Konusundaki Cevapların Ortalamaları ve Standart Sapmaları	55
27	Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Öğretim Etkinlikleriyle İlgili Faktörler Konusundaki Cevaplarına İlişkin Varyans Analizi	56
28	Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılımı, Öğretim Etkinlikleriyle İlgili Faktörler Konusundaki Cevaplarının Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri	56
29	Sosyal ve Kültürel Faaliyetler Konusundaki Faktörlerin Öğrenci Başarısını Etkileme Durumu .	58

TABLOSayfa

30	Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Sayısal Dağılımı, Sosyal ve Kültürel Faaliyetlerle İlgili Faktörler Konusundaki Cevapların Ortalamaları ve Standart Sapmaları ...	59
31	Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Sosyal ve Kültürel Faaliyetlerle İlgili Faktörler Konusundaki Cevaplarına İlişkin Varyans Analizi	59
32	Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılımı, Sosyal ve Kültürel Faaliyetlerle İlgili Faktörler Konusundaki Cevapların Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri	60
33	Arkadaş İlişkileri Konusundaki Faktörlerin Öğrenci Başarısını Etkileme Durumu	61
34	Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Sayısal Dağılımı, Arkadaş İlişkileri İle İlgili Faktörler Konusundaki Cevapların Ortalamaları ve Standart Sapmaları	62
35	Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Arkadaş İlişkileri İle İlgili Faktörler Konusundaki Cevaplarına İlişkin Varyans Analizi..	62
36	Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılımı, Arkadaş İlişkileri İle İlgili Faktörler Konusundaki Cevapların Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri	63

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın konusunu oluşturan problem durumu açıklanmış, problem ve alt problemler, araştırmayla ilgili sayıltı ve sınırlılıklar belirlenerek araştırmada geçecek olan bazı temel kavramların tanımları ile araştırmanın önemi ve gereği belirtilmiştir.

Problem Durumu

Eğitim genel anlamda, "bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istenilen yönde değişme meydana getirme süreci" (Ertürk, 1986, s.13) olarak tanımlanmaktadır. Buradan eğitimin; bireylerin davranışlarını, toplumun istediği yönde geliştirmeyi ve değiştirmeyi amaçladığı söylenebilir. Eğitilmiş olan bir birey, toplumun ihtiyaçlarını karşılama beklentisine cevap vermenin yanında mevcut imkânlardan da yararlanmak suretiyle sürekli bir öğrenme ve gelişme süreci içerisinde. Varış (1978 s.14), eğitimde yenilenmenin, herşeyden çok birey davranışlarının yenilenmesi olduğunu belirtmektedir. Eğitim faaliyetlerinde amaç, bireylere yeni davranışlar kazandırmaktır. İstenilen davranış değişikliğini sağlamada hangi faaliyetler yoluyla ve bu faaliyetlerin nasıl gerçekleştirileceği hususu doğrudan doğruya öğretim süreci ile ilgilidir.

Öğretim, eğitimin okulda planlı ve programlı olarak yürütülen kısmıdır (Fidan, 1986, s.18). Öğretimin uygulama alanı daha çok okuldur. Gerçi okul dışında da gençleri

ve yetişkinleri bir mesleğe hazırlamak, hayata uyumunu sağlamak amacıyla birtakım eğitim faaliyetleri sürdürülse de okullarda yapılan eğitim, önceden hazırlanmış bir program çerçevesinde planlı olarak yapılır ve öğretim yoluyla gerçekleştirilir. Öğretimin daha sağlıklı bir biçimde gerçekleşebilmesi için okulun öğretimi kolaylaştırıcı bir şekilde düzenlenmesi ve işletilmesi büyük önem kazanmaktadır. Bu da göstermektedir ki, öğretim hizmetinin niteliği, öğretimin başarıyla tamamlanıp tamamlanmamasına neden olmaktadır. Bazı araştırmacı ve yazarlar (Parsons, 1953; Sorokin 1959; Treiman, 1970) yeterli kaynak ve imkânlarla sahip okullara devam eden öğrencilerin başarı düzeylerinin, kaynak ve imkânları yetersiz olan okullara devam eden öğrencilerin başarı düzeylerinden daha yüksek olacağını belirtmektedirler (Akt., Köse, 1990b, s.9).

Bloom (1979, s.10) da, öğretim hizmetinin niteliğinin uygun hale getirilmesi durumunda öğrenciler arasındaki farklılıkların giderilmesinin ve okuldaki öğrencilerin en azından % 95'inin öğretilenlerin çoğunu öğrenerek en başarılı öğrenciler düzeyine gelmelerinin mümkün olacağını, bir başka deyişle tam öğrenmenin gerçekleştirilebileceğini öne sürmektedir.

Buradan da öğretimin uygulama alanı olan okullarda, öğrencilere uygun öğrenme koşulları yaratılırsa beklenen öğrenci başarısının da o derece yüksek olacağı anlaşılmaktadır. Öğretimi kolaylaştırmak ve öğrenci başarısını artırmak için öğretim hizmetinin niteliğini (okulun ve sınıfın fiziksel imkânları, okul yönetimi, öğretmen-öğrenci ilişkisi, ders araçları, hedef-içerik örgütlenmesi vs.) etkili ve verimli kılmak gerekmektedir. Bu çerçevede öğretmenlere büyük

görevler düşmektedir. Çünkü okulun esas hedefleri, öğretmen-öğrenci ilişkileri içinde gerçekleştirilebilir. Öğretmen-öğrenci ilişkileri sadece emir-itaat hiyerarşisi içinde çözümlenemez; bu bir iletişim ve etkileşim konusudur. Modern okul örgütlenmesi öğretmen ile öğrencinin karşılıklı etkileşimi üzerine kurulmaktadır. Bu etkileşimin gerçekleşeceği ortamı hazırlama ve kontrol etme de okul yöneticilerine aittir (Ergün, 1987, s.144). Okul yöneticileri öğretimi kolaylaştırıcı birtakım önlemler almak, yönetici-öğretmen-öğrenci ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesini ve öğrencilerin okula uyumunu sağlamak zorunda olmalıdır. Çünkü öğrencide istenilen yönde davranış değişikliğini sağlamada öğretmen ve öğrenciye uygun bir çevre yaratılması büyük bir önem kazanmaktadır. Öğrenciler ancak böyle bir çevre yaratıldığında başarılı olabilecek ve böylece istenilen davranış değişikliği kazandırılmış olacaktır. Başarısızlık durumu ise davranış kazanmayı ya güçleştirecek, ya da hiç gerçekleştirmeyecektir. Bu bakımdan davranış kazandırmayı sağlayabilmek için başarısızlık nedenlerini ortaya çıkarmak ve buna bağlı birtakım çözüm yollarına başvurmak büyük önem kazanmaktadır.

Öğrencilerin başarısızlığının önlenmesi, başarıyı etkileyen faktörlerin iyice bilinmesine bağlıdır. Başarıyı etkilemede önemli olan faktörler bilinirse başarısızlığı yaratan bazı faktörler kontrol altına alınabilir. Başarıyı etkileyen faktörlerin bilinmesi öğrenmeye elverişli, etkili bir çevre yaratmada hangi şartların önemli olduğu ve bu şartların ne yönde kontrol edilip, ayarlanması gerektiği hakkında eğitimcilere fikir verebilir (Özgüven, 1974, s.4-5).

Öğrencilerin başarılı olup olmama durumlarını çeşit-

li faktörler etkileyebilmektedir. Başta aileden gelen nedenlerin yanında öğrencinin kalıtımsal yapısı, zekâsı, sağlık sorunları, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel durumlar, kitle iletişim araçları gibi nedenler sıralanabilir (Ankay, 1990, s.22). Öğrenci başarısını etkileyen faktörleri genel olarak okul-dışı ve okul-içi faktörler olmak üzere iki grupta toplamak mümkündür. Okul dışı faktörler arasında ailesel ve çevresel faktörlerin çeşitli etkilerinin olabileceği kuşkusuzdur. Ancak eğitim sistemi açısından ele alındığında bu tür faktörleri (okul dışı faktörler) kontrol altına alabilmek oldukça zordur. Bu tür faktörlerin kontrolü çeşitli toplumsal olgular çerçevesinde düşünülüp ele alınabilecektir. Ayrıca bunların sağlıklı bir yapıya kavuşturulması da yıllar gerektirebilecektir. Bunun yanında okul içi faktörlerin daha belirgin olduğu ve okul dışı faktörlere göre kontrolünün daha kolay sağlanabileceği anlaşılmaktadır. Bu bakımdan bu çalışmada başarıyı etkilemesi muhtemel okul-içi faktörler üzerinde durulmaktadır.

Öğrencilerin başarılarını etkileyen okul içi faktörler olarak, okulun ve sınıfın fiziksel koşulları, yeterli ve kullanılabilir ders araç-gereçleri, okul yönetimi (öğretmen-idare-öğrenci ilişkisi), öğretim etkinlikleri (öğretmenin ders işleyiş şekli, ödev, sınav, değerlendirme vs.), okulda yapılan sosyal ve kültürel faaliyetler ve arkadaş ilişkileri ele alınabilir.

Bu çalışmada, okul-içi faktörlerin öğrenci başarısını ne derece etkilediğinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Öğrencilerin okul başarısızlıkları her geçen gün daha da büyüyen bir sorun haline gelmektedir. Özellikle öğretim yılı sonunda hemen hemen herkes okullardaki başarısız-

lık konusunda birbirini suçlamaktadır. Öğrencilerin okul başarısızlığını en alt düzeye indirme hatta ortadan kaldırmak için çok yönlü araştırmaların yapılması gerekmektedir (Küçükahmet, 1987, s.1).

Günümüzde ortaöğretim II. kademesindeki öğrenci başarısı büyük önem kazanmaktadır. Çünkü öğrenci için bu aşamadan sonraki ilk aşama, ya bir yüksek öğretim kurumuna girmek ya da bir mesleğe yönelmektir. Gerek üniversiteye giriş sınavlarını kazanmada, gerekse bir iş veya mesleğe girilmede lisede kazanılan bilgi, beceri ve davranışların önemli etkisinin bulunduğu yadsınamaz. Bu bakımdan lisele-
rin öğrenci başarısını arttırıcı çalışmalar yapılması gerekmektedir. Özgüven (1974) 1970 istatistiklerine göre lise-
lerde öğrenci başarısının % 77 dolayında olduğunu belirtmek-
te ve bu oranı yetersiz bulmaktadır. 1985-1986 öğretim yı-
lındaki istatistiklere göre de okullardaki başarı oranları; Anadolu Liselerinde % 93, Meslek Liselerinde %75.9 ve Genel Liselerde ise % 68.9'dur (Tercüman, 8 Kasım, 1986). Buradan üniversite ve yüksek okullara öğrenci hazırlayan bir kurum olarak liselerdeki başarısının yetersiz olduğu söylenebilir. Bu yetersizliği gidermek, daha doğrusu liseleri, öğrencile-
ri gerek yüksek öğretime, gerekse bir mesleğe hazırlamak yönünden yeterli hale getirmek gerekmektedir. Bunu sağlama-
nın en önemli şartlarından biri de öğrenci başarısını mümkün merteye yüksek tutmaktır. Başarıyı arttırmak için ilk önce yapılacak işlerden birisi de öğrencilerin başarısını etkileyen faktörlerin bilinmesi olacaktır.

Ülkemizde çeşitli öğretim kademelerindeki öğrenci-
lerin başarılarını etkileyen faktörleri saptamaya yönelik araştırmaların da genel olarak, yüksek öğrenim kademesindeki öğrenciler üzerinde yapıldığı görülmektedir (Koç, 1981, s.61).

Bu bakımdan Malatya ili orta öğretim kurumlarında, öğrencilerin başarılarını etkileyen okulla ilgili faktörleri belirlemeyi amaçlayan bu çalışma planlanmıştır.

Ayrıca bu araştırmada öğrencilerin başarılarını etkileyebileceği düşünülen bazı faktörlerin ne derece etkili olduklarını incelemek de amaçlanmıştır.

Problem

Malatya ili lise öğrencilerinin, başarılarını etkileyen okul- içi faktörlere ilişkin görüşleri nelerdir ve bu görüşler öğrencilerin devam ettikleri okul türü ve cinsiyetleri bakımından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Alt Problemler

Yukarıda belirtilen problemin daha ayrıntılı incelenmesi için araştırmada şu sorulara cevaplar aranmaktadır:

1. Öğrencilerin başarılarını etkileyen çeşitli alanlardaki okul- içi faktörlere ilişkin görüşleri arasında devam edilen okul türüne göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

2. Öğrencilerin başarılarını etkileyen çeşitli alanlardaki okul- içi faktörlere ilişkin görüşleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

Sayıltılar

1. Öğrencilerin anketi doğru ve içtenlikle cevaplayacakları kabul edilmiştir.

2. Öğrencilerin başarılarını etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri, anket kullanılarak ortaya çıkarılabilir.

Sınırlılıklar

1. Araştırma, evreni oluşturan Malatya İli lise öğrencileri ile sınırlıdır.

2. Araştırma, zamanla sınırlıdır. Zaman olarak 1989-1990 öğretim yılı seçilmiştir.

Tanımlar

Bu bölümde, araştırmada sözü edilen bazı temel kavramların tanımları verilmiştir.

Başarı:"Birtakım bilgi ve beceri edinmeyi gerektiren konularda kişinin (öğrencinin) istenilen düzeyde bir yeterlik göstermesi" (Bakırcıoğlu, 1985, s.159) demektir.

Bu araştırmada başarı kavramı, Malatya İli Ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin istenilen bir sonuca ulaşma yönünde ilerleme gösterebilmesi için okul-içi faktörlerin (okul ve sınıfın fiziksel koşulları, öğretmen-öğrenci-idare ilişkileri, sosyal-kültürel faaliyetler, araç-gereç durumu, arkadaş ilişkileri vs.) öğrenci üzerindeki olumlu etkisidir.

Lise:Ortaokul mezunu öğrencilerin devam ettiği ve öğrencileri genellikle bir üst öğrenime hazırlayan 3 yıllık bir orta öğretim kurumudur. Son sistem değişikliklerine göre, orta öğretim kademesindeki kurumlar; genel, mesleki, teknik, fen ve Anadolu olmak üzere çeşitli liselerden meydana gelmektedir (Koç, 1981, s.18).

Bu araştırmada lise kavramı; Malatya İli Ortaöğretim kurumlarından olan Malatya Lisesi, Hacı Ahmet Akıncı Lisesi, Yeşiltepe Lisesi, Anadolu Lisesi ve Şehit Kemal Özalper

Endüstri Meslek Lisesinde 1989-1990 öğretim yılında öğrenim gören kız ve erkek öğrencileri nitелеmektedir.

Ortaöğretim İkinci Kademesi:5 yıllık ilkokul ve 3 yıllık ortaokul olmak üzere 8 yıllık "Temel Eğitim"den sonra öğrencilerin devam ettiği bir öğretim seviyesidir. Son yıllardaki sistem değişikliklerinde, 5 yıllık ilkokul temel eğitimin birinci kademesi, 3 yıllık ortaokul ise temel eğitimin ikinci kademesi olarak ele alınmıştır. Orta okuldan sonra en az üç yıllık öğrenim veren genel, mesleki ve teknik eğitim kurumlarının tümü de ortaöğretim ikinci kademesi olarak tanımlanmıştır (Koç, 1981, s.18).

Bu araştırmada, Malatya İli Ortaöğretim ikinci kademesindeki yer alan Malatya Lisesi, Yeşiltepe Lisesi ve Hacı Ahmet Akıncı Lisesi genel liseler; Şehit Kemal Özalper Endüstri Meslek ve Teknik Lisesi, Mesleki Liseler; Anadolu lisesi de Özel Statülü Liseler kategorisine giren öğretim kurumlarını belirlemektedir.

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Bu araştırmada, Malatya İli Ortaöğretim ikinci kademesine devam eden öğrencilerin başarılarını etkileyen okulla ilgili faktörlerin neler olduğunu ortaya çıkarmak ve bu faktörlerin öğrenci başarısını ne derece etkilediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Malatya İli lise öğrencilerinin okul başarıları konusunda onlara yardımcı olabilmek için önce, onların okul başarısızlığının nedenlerini tanımak gerekmektedir. Öğrencilerin okul başarısızlıklarına neden olan faktörler hakkındaki doğru bilgiler de ancak öğrenciler üzerinde yapılacak

araştırmalarla elde edilebilir.

Bu yzden öğrencilerin okul başarılarını hangi faktörlerin ne derece etkilediği ve bu faktörlerin incelenip, sağlıklı ve gerçekçi çözümlere kavuşturulabilmesi için bu konuda araştırma yapmanın gereği ortaya çıkmaktadır.

Eğitim, yaşam boyu devam eden bir süreç olduğuna göre, okullarda yapılan öğretim de bu sürecin planlı ve programlı kısmını oluşturmaktadır. Bu nedenle öğretimi gerçekleştiren okullarda eğitimin ve öğretimin kaliteli olması gerekmektedir. Kalite yükseldikçe, öğrenci başarısı da artacağından, öğretim kurumlarında bu konuyla ilgili olarak sık sık yapılacak olan araştırmalar, okullarda var olan sorunların doğru olarak saptanması, analiz edilmesi ve çözüm önerileri geliştirilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır.

Bu araştırmadan elde edilecek sonuçların da bu alanda hissedilen boşluğu doldurmada katkı sağlayacağı beklentisinin yanında; yönetici, öğretmen, öğrenci, veli ve diğer ilgililere de birtakım fikirler vererek yardım sağlayacağı umulmaktadır.

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, önce öğrenci başarısını etkileyen faktörlerle ilgili olarak yurt dışında yapılan bazı araştırmalar, daha sonra da ülkemizde yapılan bazı araştırmalar kronolojik sıraya göre özetlenerek verilmiş ve incelenen araştırmalarla ilgili bir değerlendirme yapılmıştır.

Öğrenci Başarısını Etkileyen Faktörlerle İlgili Olarak Yurt Dışında Yapılan Bazı Araştırmalar

Özgüven (1974, s.19)'in aktardığına göre Terman (1947), Frankel (1958), Astin (1964), Nichols (1965) tarafından yapılan çalışmalarda, öğrencilerin sosyo-ekonomik seviyesi ile akademik öğrenim derecesi yönünden yüksek ailelerden olması başarılarını olumlu, bu iki etmen yönünden düşük olanlarınkini ise olumsuz yönde etkilemekte olduğu ortaya konmuştur.

Cogan'ın 1956'da yaptığı bir çalışmada öğretmenin birleştirici ve içten davranışının öğrencinin gerekli ya da kendi isteği ile yaptığı çalışmaları olumlu yönde etkilediği ortaya konmuştur. Cogan, yaptığı çalışmaya dayanarak öğretmenin davranışlarının öğrenciyi iki şekilde etkilediğini belirtmektedir. Öğretmenin, öğrencide endişe ve uzaklaşma etkisi yaratıcı davranışı öğrencinin sadece gerektiği kadar çalışmasına neden olacaktır. Öğretmenin, öğrencide sevgi, saygı ve yaklaşma etkisi yaratıcı davranışı da öğrencinin kendi isteğiyle ek çalışmalarda bulunmasına ne-

den olacaktır (Akt., Küçükahmet, 1987, s.11).

Knapp ve Greenbaum (1963), Astin (1968), Rock, Centra ve Linn (1969) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları bir çalışmada okulun bazı niteliklerinin başarıya olan etkisini araştırmışlardır. Öğrenci sayısının azlığı, üniversite gelirinin çokluğu, doktora dereceli öğretim üyesi oranının yüksek oluşunun öğrencilerin başarılarını anlamlı şekilde yükselten etmenler olduğu bulunmuştur (Akt., Özgüven, 1974, s.21).

Öğretmen-öğrenci etkileşimi ve öğretmenin öğrencinin tutumu ve başarı üzerindeki etkisini araştıran Flanders (1967)'in çalışmalarının sonuçları başarının ve tutumların yüksek olduğu sınıflarda öğretmen etkisinin dört esas unsuru olduğunu göstermektedir. İlk olarak öğretmen bir taraftan tamamen aktif, diğer yandan aksettirici ve destekleyici rollerini ayarlayabilme yeteneğine sahiptir. İkinci olarak kendi davranışlarını kontrol edip şu ya da bu rolü yürütebilecek yeteneğe sahiptir. Üçüncü olarak öğretmen "öğretmenin etkisi" hakkında bilgiye sahiptir. Somuncu olarak mevcut koşullara gerekli teşhisi koyabilecek kadar hassas ve objektif bir gözlemcidir. Bütün bu özellikler başarılı öğretmenlerde gözlenen becerilerdir (Akt., Küçükahmet, 1987, s.12).

Edward tarafından 1970 yılında yapılan bir çalışmada öğrencilerin sosyo-ekonomik statülerine bağlı olarak, aile yaşantıları, istek düzeyleri ve eğitimden beklentileri gibi hususların öğrencilerin akademik başarılarını belirli ölçülerde etkilediği ortaya konmuştur (Akt., Koç, 1981, s.59).

De Young (1977)'un üniversite lisans düzeyi öğrencileri üzerinde ve sosyal bilimler sınıflarında yaptığı bir araştırmada gerçek ve ideal sınıf atmosferinin başarıya etkisi araştırılmıştır. Sınıf atmosferi ideale yaklaştıkça derse

daha çok çalışılacağı, katılma ve devamın daha iyi olacağı şeklindeki hipotez araştırmanın temel hipotezi olarak ele alınmıştır. Bu araştırmada örneklem olarak iki sınıf ele alınmış ve araştırmada Moos ve Trickett tarafından lise öğrencileri için geliştirilmiş olan Sınıf Çevresi Ölçeği (CES: Classroom Environment Scale) kullanılmıştır. Bu araştırmanın bulguları, sınıf çevresinin öğretim elemanının daha iyi öğretmesi ve öğrencilerin başarılarını arttırması için avantaj olarak kullanılabilceğini ortaya koymaktadır. Yani, öğretim hizmetini kolaylaştırıcı bir sınıf çevresi öğretmenin öğretme fonksiyonunu iyileştireceği gibi öğrencinin başarısını da olumlu yönde etkileyecektir.

Moos ve Moos tarafından 1978 yılında gerçekleştirilen bir çalışmada öğretmen desteğinin düşük, yarışma ve öğretmen kontrolünün yüksek olduğu sınıflarda devamsızlığın çok olduğu ve sınıf geçmenin güç olduğu ortaya çıkarılmıştır (Akt., Açıkgöz, 1989, s.109). Yani, öğretmen desteği öğrenci başarısını olumlu yönde etkileyecektir.

Fraser ve Fisher (1982) Avustralya'da yaptıkları bir çalışmada sınıfın psikososyal çevresinin öğrencinin öğrenmesi üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Araştırmacılar, sınıfın psikososyal çevresi üzerinde çeşitli ülkelerde yapılan bazı araştırmaların, öğrencilerin sınıf ortamına ilişkin algılarının zihinsel ve duygusal öğrenme ürünlerindeki değişikliğin miktarını değerlendirebilmeye yardımcı olduğunu belirtmektedirler. Araştırmada, önceki araştırmalar da yaygın olarak 8-12 yaşları öğrenciler için kullanılan Öğrenme Çevresi Envanteri (Learning Environment Inventory)'den yararlanılarak geliştirilen Sınıf Envanteri (My Class Inventory) kullanılmıştır. Bu araştırma, 30 okuldan seçilen 100 sınıfta öğrenim gören 2305 sekizinci sınıf öğrencisinden

oluşan bir örneklem üzerinde yapılmıştır. Araştırmada sınıf çevresiyle öğrenme arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma için önce, öğretim yılının başında öğrencilerin başarı düzeyleri ve genel yetenekleri kontrol edilmiş ve öğrencilere Sınıf Envanteri uygulanmıştır. Öğretim yılının sonunda da öğrencilerin öğrenme ürünlerini kontrol etmek için üç ayrı test uygulanmıştır. Bunlar; 10 sorudan oluşan okuma becerisi testi, 30 sorudan oluşan bilimin doğasını anlama testi ve 6 sorudan oluşan Likert tipi tutum ölçeğidir. Bu tutum ölçeği öğrencinin bilime olan ilgisini ölçmektedir. Uygulamalardan sonraki yapılan korelasyon analizleri, öğrenme ürünleri (başarı) ile Sınıf Envanterine verilen cevaplara dayalı öğrenci algıları arasında anlamlı ilişkiler olduğunu göstermiştir. Sınıf Envanterine verilen cevaplarla okuma becerisi arasındaki ilişki 0.77, bilimin doğasını anlama arasındaki ilişki 0.78 ve bilime karşı tutum arasındaki ilişki de 0.79 olarak bulunmuştur.

Yine Fraser ve Fisher (1983) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada, öğrencilere istedikleri öğrenme çevresinin sağlanmasının öğrenme çıktılarının kalitesini ve öğrenci başarısını yükselttiği ortaya konmuştur. Bu sonuç, öğrencinin isteğine uygun bir okul ve sınıf ortamı oluşturulmasının, öğrencilerin başarılarını olumlu yönde etkileyeceğini ortaya çıkarmaktadır.

Fraser (1986), Manor (1987) ve Moos (1987) tarafından okul ve sınıf çevresi konusunda lise öğrencileri üzerinde yapılan araştırmalarda, sınıfta öğrenciler arasındaki rekabet ortamının öğrenciler tarafından uygun ve elverişli olarak algılanmasıyla öğrenci başarısı arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur (Akt., Raviv ve diğerleri, 1990, s.153).

Heyneman ve Loxley'in 1989'da onüçü gelişmiş , on-altısı ise az gelişmiş veya gelişmekte olan toplam yirmi-dokuz ülke verilerini kapsayan çalışmalarında iki ülke grubu arasında anlamlı farklılıkların olduğu ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada sunulan bulgular, gelişmiş ülkeler grubunda ailenin öğrenci başarısı üzerindeki etkisinin okulunkinden daha büyük olduğunu, az gelişmiş ülkelere ise durumun tersine döndüğünü, yani okulun etkisinin ailenin etkisinden daha büyük olduğunu göstermektedir (Akt., Köse, 1990a, s.60).

Raviv ve diğerleri (1990) tarafından yapılan bir çalışmada öğrenci ve öğretmenlerin sınıf çevresine ilişkin algıları incelenmiştir. Bu araştırmanın örneklemini İsrail'in Tel-Aviv bölgesindeki 43 ilkokuldan seçilen 78 sınıfta okuyan 2347 öğrenci ve bu sınıflarda görevli 78 öğretmenin tümü kadındır ve bunlar ortalama 13 yıllık öğretmenlik tecrübesine sahiptir. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Sınıf Çevresi Ölçeği" (Classroom Environment Scale: CES) kullanılmıştır. Bu ölçek 9 ayrı boyuttan ve 90 sorudan oluşmaktadır. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar, öğretmenler ve onların sınıflarında bulunan öğrencilerin ideal sınıf çevresi konusundaki algıları arasında uygunluk ve benzerlik olduğunu, gerçek sınıf çevresine ilişkin algılarında ise farklılık olduğunu göstermiştir. Ayrıca hem öğretmenler, hem de öğrenciler, ilkokul düzeyindeki sınıflarda karşılıklı etkileşim, yenilik ve düzenlilik konularında ilerleme sağlanmasını arzuladıklarını belirtmişlerdir. Araştırmacılar, bu çalışmada elde edilen sonuçlarla Sidney, Avustralya ve ABD'de yapılan bazı araştırma sonuçları arasında benzerlikler bulunduğunu belirtmektedirler. Yine aynı araştırmacılar son 20 yılın eğitim araştırmalarının, öğrencilerin sınıf çevresi konusundaki algılarının ölçülmesiyle elde edilen bilgi-

lerin öğrenci başarısı ve okul doyumunu önceden tahminde ise yarar bir araç olduğunu ortaya koyduğunu belirtmektedirler.

Ergenlerin okuldaki başarıları için gerekli motivasyon üzerinde arkadaş etkisini araştıran bir çalışmada (Berndt ve diğerleri, 1990), arkadaşlar arası tartışmaların onların karar vermelerini kolaylaştırdığı ve akademik başarı motivasyonu üzerinde etkili olduğu ortaya konmuştur. Bu araştırma 74 kız ve 44 erkek olmak üzere 118 sekizinci sınıf öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Araştırmada deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Her iki gruptan da yakın arkadaşlıklar dikkate alınarak arkadaş çiftleri oluşturulmuştur. Öğrencilere, araştırma için önceden hazırlanıp yazılmış olan altı tartışma konusu üzerinde karar vermelerine yönelik bir test verilmiştir. Her tartışma konusunda öğrenciler, yüksek akademik motivasyonu ifade eden bir durum ile düşük akademik motivasyonu ifade eden diğer durum arasında bir karar vermişlerdir. Yüksek motivasyon alternatiflerinin seçimi, öğrencilerin eğitimine ve okulla ilgili işlerine önem verdiklerini, düşük motivasyon alternatiflerinin seçimi de öğrencilerin okuldaki işlere karşı daha az ilgi duyduklarını göstermektedir. Kontrol grubundaki öğrencilere de tartışmaları için okula ait olmayan tartışma konuları verilmiştir. Sonuçlar, deney grubunda yapılan akademik başarı motivasyonu konusundaki tartışmaların, onların akademik başarı motivasyonu üzerinde etkili olacağı şeklindeki hipotezi doğrular nitelikte bulunmuştur. Araştırmanın hipotezine uygun olarak, motivasyonla ilgili çıkmazlar üzerindeki arkadaş kararları, onların kendi aralarında tartışmalarından sonra, öncekine göre daha çok artmıştır. Ayrıca araştırmanın sonucuna göre tartışmalar, arkadaş kararlarındaki benzerliği artırmış ve öğrencilerin akademik başarıya karşı olan tutumlarında değişikliğe

yol açmıştır.

Yurt dışında yapılan bazı araştırmaların sonuçlarına bakıldığında, çeşitli faktörlerin öğrencilerin başarıları üzerinde etkili olduğu görölmektedir. Araştırma sonuçlarına göre ailenin sosyo-ekonomik düzeyi ile öğrenim durumu, öğretmenin sınıf-içi davranış ve tutumları, öğrencilerin devam ettikleri okulun bazı nitelikleri , öğrenciler arası ilişkiler ve sınıf ortamı gibi faktörler öğrencilerin öğrenmeleri ve başarıları üzerinde etkili olmaktadır.

Öğrenci Başarısını Etkileyen Faktörlerle İlgili Olarak Ülkemizde Yapılan Bazı Araştırmalar

Diğer bazı ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de bu alanda bazı araştırmaların yapılmış olduğu görölmektedir. Bu konuda yapılan incelemeler sonucunda bulunan araştırmalar aşağıdaki paragraflarda kronolojik sıraya göre özetlenerek verilmiştir.

Özgüven (1974) Hacettepe Üniversitesi Temel Bilimler Yüksek Okulunda 1969-1970 öğretim yılında öğrenim gören 443 öğrenci üzerinde yaptığı bir çalışmada, üniversite öğrencileri arasındaki başarı varyansında zihinsel etmenlerin payının azalmakta olduğunu fakat öğrencilerin başarılarının "zihinsel olmayan etmenler" adı verilebilecek çevresel şartları, kişisel nitelikleri ve insanlararası ilişkileri kapsayan bir etmenler grubu tarafından önemli şekilde etkilenmekte olduğunu belirtmektedir. Araştırmacı, çalışmasında, inceleme konusu ettiği 46 zihinsel olmayan etmeden 21 tanesinin öğrencilerin başarıları ile anlamlı şekilde ilişkili olduğunu bulmuştur. Bu araştırmada önemli bulunan etmenler arasında öğrencilerin kendi niteliklerinden ve üniversite çevresinden,

öğretmen ve idarecilerle olan ilişkilerinden ve öğretmenlerin ders işleme yöntemlerinden memnun olmaları sayılmaktadır.

Paykoç (1981)'un Ankara'da orta öğretim öğrencileri üzerinde yaptığı "Sınıf İçi Sözel Öğretmen Davranışlarının Erişiyeye Etkisi" adlı araştırmasından elde ettiği bulgulara göre, harekete geçirici ve dönüt sağlayıcı sözel öğretmen davranışlarının öğrencilerin erişim düzeyleri üzerinde ayrı ayrı etkili olmaktan ziyade birlikte etkili oldukları bulunmuştur. Açıklayıcı, harekete geçirici ve dönüt sağlayıcı sözel öğretmen davranışlarının üçünün birlikte gösterildiği öğretim hizmeti düzeyinde de, erişimde önemli derecede yükselme görüldüğü ve öğretim hizmetinin niteliğindeki farklılıklardan özellikle düşük akademik yetenek gösteren öğrencilerin daha çok etkilendiği ortaya çıkmıştır.

Ortaöğretim öğrencilerinin verimli çalışma davranış ve alışkanlıklarının okul başarısı üzerindeki etkilerinin konu alındığı bir çalışmada (Uluğ, 1981), verimli çalışma alışkanlıkları ile okul başarısı arasında önemli bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. Ankara'da bir ortaöğretim kurumunda yapılan bu çalışmada, deney ve kontrol grubu olmak üzere öğrencilerden iki grup oluşturulmuş, başlangıçta her iki gruba da çalışma alışkanlıkları envanteri uygulanarak öğrencilerin çalışma alışkanlıkları düzeyleri belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin varolan alışkanlık düzeyleri ile okul başarısı arasındaki ilişkiye bakılmış ve deney grubuna verimli çalışma alışkanlıklarını kazandırmaya yönelik bir rehberlik programı uygulanmıştır. Daha sonra her iki gruba (deney ve kontrol grupları) çalışma alışkanlıkları envanteri tekrar uygulanmış ve deney grubundaki öğrencilerin olumlu çalışma alışkanlıkları geliştirmede ilerleme kaydettikleri ve verimli

çalışma alışkanlıkları ile okul başarısı arasında önemli bir ilişkinin olduğu ortaya konmuştur.

Kısakürek (1985) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen bir çalışmada, öğrencilerin olumlu sınıf atmosferi yaratabilecek durumlar lehinde görüşlere sahip oldukları o durumların başarıyı olumlu yönde etkileyeceğini düşündükleri ortaya çıkarılmıştır. Bu araştırmada bulunan bazı bulgular şöyle özetlenebilir:

a. Öğrencilerin % 57'si derslerdeki konulara ilişkin tartışmalara katılmalarının başarılarını olumlu yönde etkilediği görüşündedirler.

b. Öğrencilerin yaklaşık 2/3'ü derslerde öğretilenlere ek çalışmalar yapmanın başarılarını olumlu yönde etkilediği görüşünde birleşmektedirler.

c. Öğretim üyesine sempati duymanın öğrenci başarısına etkisi incelendiğinde, öğrencilerin %52'si bu durumun başarıları üzerinde önemli olduğunu, % 37'si de kısmen önemli gördüklerini belirtmektedirler.

d. Öğrencilerin %88 gibi büyük bir çoğunluğu sınıftaki öğrencilerle iyi arkadaşlık ilişkileri içinde olmanın başarılarını etkilediği görüşündedirler.

e. Öğrencilerin birbirlerine anlayışlı davranmalarının önemli ölçüde öğrenci başarısını etkilediği anlaşılmıştır. Bu konudaki soruya öğrencilerin % 43'ünün "evet", % 42'sinin de "kısmen" cevabı verdikleri görülmüştür.

f. "Arkadaşları ile birlikte ders çalışmanın öğrenci başarısına etkisi" incelendiğinde öğrencilerin % 29'u bunun başarıya etkisi olduğunu, % 29'u etkisi olmadığını, %42'si de kısmen etkili olduğunu belirtmişlerdir.

g. Öğrencilerin % 88'i öğretim üyesinin desteğinin

başarıları üzerinde önemli bir etkisinin olduğunu belirtmişlerdir.

ğ. Öğrencilerin 2/3'ü, öğretim üyesinin öğrenciye güven duymasının öğrenci başarısı üzerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir.

h. "Sınıfta bir rekâbet ortamı olmasının öğrenci başarısına etkisi" incelendiğinde, bunun başarıyı etkilemediği görüşünde olanlar % 47, kısmen etkilediği görüşünde olanlar % 38, etkilediği görüşünde olanlar ise % 15 ile üçüncü sırayı almaktadır.

ı. Öğrencilerin % 52'si öğretim üyesinin sınıf-içi çalışmalara ve ödevlere etkin bir şekilde katılmayı teşvik etmesinin başarıları üzerinde etkisinin olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin % 33'ü de bunun başarıları üzerinde kısmen etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Ankara il merkezinde lise öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada (Can, 1986), akademik başarı düzeyleri yüksek olan öğrencilerin benlik tasarım düzeylerinin, akademik başarı düzeyi düşük olanlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca bu araştırma bulgularına göre okulda eğitsel çalışmalara aktif olarak katılan öğrencilerin benlik tasarım düzeylerinin diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu; öğretmen davranışlarını olumlu olarak algılayan öğrencilerin, benlik tasarım düzeyleri de, olumsuz ya da az olumlu olarak algılayanlara göre daha yüksek olduğu ortaya konmuştur.

Gürkân (1987)'ın Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğretmenlik Sertifikası programına 1985-1986 öğretim yılı II. yarıyılında devam eden öğrencilerden 250'si ile 1986-1987 öğretim yılı I. yarıyılında devam eden öğren-

cilerden 65'i üzerinde yaptığı "Orta Öğretim Kurumlarında Öğretime İlişkin Sorunlar" adlı araştırmasından elde edilen bulgulara göre orta öğretim kurumlarında gözlenen başlıca sorunlar şöyle sıralanmaktadır:

- a. Ders konularının kalıplaşmış bir şekilde öğretilmesi
- b. Sınıflardaki öğrenci mevcutlarının fazla olması
- c. Ders araç-gereçlerinin yetersiz olması
- d. Öğretmen-öğrenci diyalogunun yetersiz olması
- e. Kaynak kitapların yetersiz olması
- f. Okulun fiziki koşullarının yetersiz olması
- g. Öğretmenlerin alan ve meslek bilgisi yönünden yetersiz olmaları
- h. Öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirme olanaklarının olmaması.

Çakır (1987)'in Ankara'daki altı ortaokuldan 38 öğretmen ve 274 öğrenci üzerinde yaptığı "Okullarda Başarısızlık Nedenleri" adlı araştırmasından elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin % 70 gibi büyük bir çoğunluğu, sınıfların kalabalık olması, ikili üçlü öğretim ve anababa ilgisizliği gibi nedenleri başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. Öğrenciler ise başarısızlıklarının daha çok kendi tutumlarından, sınıf öğretmenlerinin sorunları ile ilgilenmediğinden kaynaklandığını belirtmektedirler.

Aksu ve Tanrıöğen (1987)'in 1983 yılında ODTÜ'den mezun olan 185 devlet lisesi mezunu ve 185 özel kolej ve Anadolu lisesi mezunu olmak üzere toplam 370 öğrenci üzerinde yaptıkları araştırmada, özel kolej ve Anadolu liseleriyle diğer devlet liseleri arasında öğretim dili, eğitim-öğretim araçları ve öğretmen nitelikleri bakımından ilk grup lehine büyük

bir avantajın ortaya çıktığı bulunmuştur. Bu araştırmadan elde edilen diğer bir sonuca göre de, özel kolej ve Anadolu liselerinin, devlet liselerine göre daha avantajlı olmasının öğrencilerin üniversite başarılarını da etkilediği ortaya konmuştur.

Tekindal (1988) tarafından yapılan bir çalışmada öğrencilerin okula ilişkin tutumları ile akademik başarı arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışma 1986-1987 öğretim yılında Amasya Eğitim Yüksekokuluna devam eden birinci sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Araştırmada, öğrencilerin okula ilişkin tutumlarını ölçmek için araştırmacı tarafından geliştirilen Likert tipi tutum ölçeği ile elde edilen tutum puanları ile çeşitli derslerden alınan puanlar arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulguya göre tutum puanları ile akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu da öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının akademik başarıyı etkilemediğini göstermektedir. Araştırmacıya göre bu sonuç, öğrencilerin okula ilişkin tutumlarıyla başarıları arasında hiçbir ilişkinin olmadığı anlamına gelmemektedir. Araştırmacı bu durumun, öğrencilerin okula ilişkin duygu ve düşüncelerinden çok diğer bazı duygularının başarıları üzerinde daha etkili olmasından kaynaklanabileceğini belirtmektedir. Yani öğrencilerin okula ilişkin tutumları düşük de olsa, ailenin isteği, ekonomik durumlar, iş bulamama vb. nedenlerle okuldaki dersleri başarıyla öğrenmelerinin etkisi olabilecektir. Araştırmacı sonuç olarak, okula ilişkin tutumun başarıyı etkileyeceği kanaatinde olduğunu ve bunun için bu tür çalışmaların her seviyedeki okullarda ve daha geniş örneklem grupları üzerinde yapılması gerektiğini önermektedir.

Erden (1988)'in Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesine devam eden 53 II. sınıf öğrencisi üzerinde yaptığı bir çalışmada, grup etkililiği öğretim tekniğinin öğrenci başarısına etkisi araştırılmıştır. Bu amaçla, deney ve kontrol grupları oluşturularak deney grubuna grup etkililiği öğretim tekniği, kontrol grubuna da geleneksel öğretim yöntemi uygulanmıştır. Uygulama sonucunda, grup etkililiği öğretim tekniğinin öğrenci başarısı açısından geleneksel yöntemlerden daha etkili olduğunu kanıtlayacak veriler elde edilememiştir. Diğer yandan grup etkililiği öğretim tekniği uygulanan grubun, uygulama sonucu başarısı ile uygulamadan bir hafta sonraki başarısı arasında anlamlı bir fark yokken, geleneksel yöntem uygulanan öğrencilerin birinci ve ikinci uygulama arasındaki başarıları arasında ikinci uygulama aleyhine anlamlı bir fark bulunmuştur. Araştırmacı, bu sonuçlara göre grup etkililiği öğretim tekniği ile daha kalıcı öğrenme sağlandığını belirtmekte ve grup etkililiği öğretim tekniğinin etkililiği hakkında daha kesin yargılara ulaşabilmek için bu tür araştırmaların değişik konu alanlarında ve değişik öğrenci grupları üzerinde yürütülmesini önermektedir.

Açıkgöz (1989)'ün 1987-1988 öğretim yılında Ankara İl Merkezinde bulunan genel, mesleki- teknik ve özel statülü lise öğrencileri üzerinde yaptığı "Liselerde Sınıf Atmosferi Üzerine Bir Araştırma" adlı çalışmasında, elde edilen bulgulara dayanılarak; öğrencilerin olumlu sınıf atmosferi yaratacak durumları tercih ettikleri, ancak çoğu sınıflarda yaratılan atmosferin, kendi isteklerinin tersine olumsuz olduğu görüşünde oldukları ortaya konmuştur. Ayrıca öğrenciler öğretmen kontrolünden çok, öğretmen desteğini ter-

cih etmekte, bunun da kendileri açısından doyum, başarı ve moral düzeylerinin yükselmesine neden olacağını belirtmektedirler. Araştırmacı, araştırma sonuçlarına dayanarak liselerde öğretimin etkililiğini artırabilmek, yani öğrencilerin başarı, tutum, benlik kavramı, dostluk, yardımseverlik gibi özelliklerini olumlu yönde etkileyebilmek için sınıflarda olumlu atmosferin yaratılması, uygulamada istenen ve gerçek sınıf çevresine ilişkin algıların okul türü, cinsiyet ve sınıf düzeyi etkenlerine göre gösterdikleri farklılıkların gözönünde bulundurulması gerektiğini belirtmektedir.

Köse (1990)'nin Ankara il merkezinde yer alan mesleki ve teknik olmayan tüm liseler arasından seçilmiş 13 devlet, özel ve Anadolu lisesini ve bu liselerin matematik, fen ve edebiyat kollarına devam eden ve 1988 üniversite giriş sınavlarına katılan 1354 kişilik, son sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı "Aile Sosyo Ekonomik Durumu, Lise Özellikleri ve Üniversite Sınavlarına Hazırlama Kurslarının Eğitimsel Başarı Üzerine Etkileri" adlı araştırmasında; imkânları daha iyi olan liselere devam eden öğrencilerin başarı düzeyleri, durumları tersine olan akranlarının başarı düzeylerinden daha yüksek olduğunu bulmuştur. Ayrıca bu araştırmanın bir diğer bulgusuna göre, okul dışı faktörlerin başarı üzerindeki etkisinin okul içi faktörlerden daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Fakat araştırmacı, seçilen okul özelliklerinin bu sonuç üzerinde etkisinin olabileceğini, bunun için de bundan sonraki çalışmalarda, okulun başarı üzerindeki etkisini araştırırken daha anlamlı okul özelliklerinin incelenmesi gerektiğini belirtmektedir.

Öğrenci başarısını etkileyen faktörlerle ilgili olarak ülkemizde yapılan bazı araştırmalar incelendiğinde,

çeşitli faktörlerin öğrencilerin başarıları üzerinde etkili olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilerin kendi nitelikleri, okul çevresinin özellikleri, öğretmen ve idarecilerle olan ilişkiler, öğretmenlerin ders işleme yöntemleri, öğretmen tutum ve davranışları, öğrencilerin çalışma alışkanlık ve tutumları, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi ve öğrenciyle ilgilenme düzeyi gibi faktörler öğrencilerin başarıları üzerinde etkili olmaktadır. Bu konuda ortaöğretim öğrencileri üzerinde yapılan araştırmaların yeterli olduğu söylenemez. Ortaöğretim öğrencileri üzerinde yapılan araştırmalarda, öğrenci başarısını etkilemesi düşünülen faktörler ya sadece bir boyut (sınıf atmosferi, öğretmen davranışları ya da öğrencinin çalışma alışkanlık ve tutumları gibi) ya da aile, okul ve öğrenci özelliklerinin birlikte ele alınıp incelenmesi şeklinde genel olarak düşünülüp araştırılmıştır. Bu araştırmada ise öğrenci başarısını etkilemesi muhtemel faktörler okulla sınırlandırılmıştır. Fakat okul-içi faktörler de çeşitli alt boyutlarda ele alınmıştır. Okulun ve sınıfın koşulları ve imkânları, yönetici-öğretmen ve öğrenci ilişkileri, ders araç-gereçleri, öğretim etkinlikleri, sosyal ve kültürel faaliyetler, arkadaşlararası ilişkiler gibi. Ortaöğretim öğrencileri üzerinde yapılan diğer araştırmalara bakıldığında, salt okul-içi faktörleri böylesine çeşitli alt boyutlarda inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu konuda yapılan araştırmaların da daha çok Ankara'daki ortaöğretim kurumlarında yapılmış olduğu gözlenmektedir. Halbuki öğrencilerin başarılarını etkileyen faktörler bölge ve kurumların kendine has bazı özelliklerinden dolayı farklılık gösterebilir. Ayrıca gelişen şartlara ve durumlara bağlı olarak öğrenci başarısını etkileyen faktörlerde de zaman-

la değişmeler olabilecektir. Bu bakımdan her bölge ve kurumda bu tür araştırmaların sık sık yapılması gerekliliği doğmaktadır. Malatya ili ortaöğretim kurumları üzerinde yapılmış bu tür bir araştırmaya rastlanmamış olması da bu çalışma için bir teşvik olmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, veri toplamada izlenen yol ve verilerin analizinde uygulanan istatistiksel işlemler üzerinde durulmuştur.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 1989-1990 Öğretim Yılı Bahar Döneminde Malatya İli liselerinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma kapsamına alınan Malatya Lisesi, Yeşiltepe Lisesi, Hacı Ahmet Akıncı Lisesi, Anadolu Lisesi ve Şehit Kemal Özalper Endüstri Meslek ve Teknik Liselerine devam eden öğrencilerden 525 öğrenciye anket uygulanmıştır. Bunlardan 7 öğrencinin anketi hatalı ve eksik cevaplamaları nedeniyle cevap kâğıtları değerlendirme dışı bırakılmıştır. Geri kalan ve araştırma kapsamına alınarak örnekleme oluşturan öğrencilerin sayısı 518'dir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan ve araştırma kapsamına alınan okullar ve öğrenci sayıları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Araştırmanın örnekleme üç değişik lise türü dikkate alınarak oluşturulmuştur. Tablo 1'de belirtilen ilk üç lise (Malatya, Yeşiltepe ve Hacı Ahmet Akıncı Liseleri) Genel Lise türünü; Anadolu Lisesi, Özel Statülü Lise türünü; Şehit Kemal Özalper Endüstri Meslek ve Teknik Lisesi de Meslek Lisesi türünü temsil etmektedir.

TABLO 1

Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Devam Ettikleri Okullara Göre Sayısal Dağılımı

OKUL ADI	Öğrenci Sayısı	%
Malatya Lisesi	156	30.11
Yeşiltepe Lisesi	54	10.43
Hacı Ahmet Akıncı Lisesi	62	11.97
Anadolu Lisesi	121	23.36
ŞKÖ End. ve Teknik Lisesi	125	24.13
TOPLAM	518	100.00

Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırma kapsamına alınan öğrencilerin 156'sı (%30.11) Malatya Lisesi, 54'ü (%10.43) Yeşiltepe Lisesi, 62'si (%11.97) Hacı Ahmet Akıncı Lisesi, 121'i (%23.36) Anadolu Lisesi ve 125'i (%24.13)'de Şehit Kemal Özalper Endstri Meslek ve Teknik Lisesine devam etmektedir.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin cinsiyetlere göre sayısal dağılımı Tablo 2'de gösterilmiştir.

TABLO 2

Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılımı

CİNSİYET	Sayı	%
Kız	180	34.75
Erkek	338	65.25
TOPLAM	518	100.00

Tablo 2'de görüldüğü gibi Malatya İli liselerinde öğrenim gören öğrencilerden 180 (%34.75) kız ve 338 (%65.25) erkek olmak üzere toplam 518 öğrenci araştırma kapsamına alınmıştır.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmanın bağımlı değişkeni olan öğrencilerin başarılarını etkileyen okul içi faktörleri belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından bir anket geliştirilmiştir. Aşağıda, veri toplama aracının geliştirilmesinde izlenen yol üzerinde durulmuştur.

I. Açık-Uçlu Sorular Anketinin Uygulanması

Araştırmada kullanılan anketin geliştirilmesinin ilk aşamasında, örnekleme temsil niteliğine sahip bir öğrenci grubuna uzman görüşü alınarak araştırmacı tarafından hazırlanan bir açık-uçlu sorular anketi uygulanmıştır. Bu açık-uçlu sorular anketi Malatya Lisesinden 82, Anadolu Lisesinden 66 ve Şehit Kemal Özalper Endüstri Meslek ve Teknik Lisesinden 55 öğrenci olmak üzere toplam 203 öğrenciye uygulanmıştır. Açık-uçlu sorular anketi, öğrencilerin başarılarını etkilemesi muhtemel okul içi faktörleri ortaya çıkarmayı hedefleyen sekiz alandan oluşmaktadır (Açık-uçlu sorular anketinin örneği Ek-1'de verilmiştir). Öğrencilerden, ankette belirtilen durumlar çerçevesinde başarılarını olumlu ya da olumsuz yönde etkileyen faktörlerin en önemlilerini serbestçe yazmaları istenmiştir. Böylece Malatya ili ortaöğretim ikinci kademesine devam eden öğrencilerin başarılarını etkileyen okul içi faktör-

lere ilişkin bir ön bilgi toplanmıştır.

Anketin geliştirilmesinin ikinci aşamasında, açık-
uçlu sorular anketi uygulamasının sonucunda öğrencilerin
başarılarını etkileme konusunda belirlenen faktörler lis-
telenmiş, frekansı yüksek olanlar ifade yönünden düzelti-
lerek anlaşılır duruma getirilmiş ve ilgili olduğu alana
yerleştirilmiştir. Ayrıca, listelenmiş olan bu faktörlerin
açıkça anlaşılıp anlaşılmadığı, ifade yönünden düzgün olup
olmadığı, tekrar edilip edilmediği konularında uzman gö-
rüşüne başvurulmuştur. Alınan tepkiler ışığında faktörler
dil ve ifade yönünden daha anlaşılır duruma getirilmiş ve
aynı şeyi ölçme ihtimali olan faktörler birleştirilmiştir.
Böylece geliştirilmiş olan anket ön deneme için hazır du-
ruma getirilmiştir.

II. Anketin Deneme Uygulaması

Yukarıda anlatıldığı çerçevede geliştirilmiş olan anketin
gerçekten öğrencilerin başarılarını etkileyen okul içi
faktörleri yansıtıp yansıtmadığı, açık ve anlaşılır olup
olmadığını ortaya koymak amacıyla deneme uygulaması yapılmıştır.
Bu uygulama, Malatya Lisesine devam eden öğrenciler-
den 74 kişilik bir öğrenci grubu üzerinde yapılmıştır.

Uygulama sırasında öğrencilerle yapılan görüşmeler
ve uygulama sonucunda öğrencilerden alınan tepkilere göre
işlemediği anlaşılan maddeler çıkartılmış ve öğrencilerin,
dil ve ifade yönünden düzeltilmesi gerektiğini belirttik-
leri maddeler de düzeltilerek daha anlaşılır duruma geti-
rilmiştir. Böylece hazırlanan anketin mantıklı bir geçerlik
kazanması sağlanmış ve anket, araştırma için kullanılabilir
duruma getirilmiştir.

Araştırma verilerinin toplanmasında kullanılan anketi oluşturan sekiz alt alan, her alanın hangi madde numaralarından oluştuğu ve her alanın kapsadığı madde sayısını veren dağılım Tablo 3'de verilmiştir.

TABLO 3

Anketi Oluşturan Faktör Alanları ve Maddelerin
Bu Alanlara Dağılımı

Sıra No	Faktör Alanları	Hangi maddeler arasında olduğu	Madde Sayısı
1	Okulun Fiziksel Koşul ve İmkanlarıyla İlgili Faktörler	1-10	10
2	Sınıfın Fiziksel Koşullarıyla İlgili Faktörler	11-17	7
3	DersAraç-Gereçleriyle İlgili Faktörler	18-24	7
4	Okul İdaresiyle İlişkilerle İlgili Faktörler	25-31	7
5	Öğretmen-Öğrenci İlişkileriyle İlgili Faktörler	32-39	8
6	Öğretim Etkinlikleriyle İlgili Faktörler	40-48	9
7	Sosyal ve Kültürel Faaliyetlerle İlgili Faktörler	49-53	5
8	Arkadaş İlişkileriyle İlgili Faktörler	54-58	5

Araştırmada kullanılan anketin bir örneği Ek-2'de verilmiştir.

III. Cevapların Puanlanması

Anketin her maddesi okulda başarıyı etkilemesi muhtemel birer cümleden oluşmaktadır. Araştırma kapsamına alınan öğrenciler ankette bulunan her bir maddede ifade edilen faktörün başarılarını ne derece etkilediği hakkındaki görüşlerini ayrı bir cevap kâğıdında 5 seçenekten oluşan bir ölçek üzerinde işaretleyerek belirtmişlerdir. Anket cevap formu örneği Ek-3'te verilmiştir.

Cevap kâğıdında işaretlenen "Çok etkiliyor" seçeneğine 5, "Etkiliyor" seçeneğine 4, "Kararsızım" seçeneğine 3, "Etkilemiyor" seçeneğine 2, "Hiç Etkilemiyor" seçeneğine ise 1 puan verilmiştir. Bu şekilde her maddeye verilen puanlar toplanarak, araştırma kapsamına alınan her öğrenci için anketin sekiz alt alanına ilişkin ayrı ayrı puanlar elde edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanabilmesi için Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izin alındıktan sonra araştırma kapsamına alınan okullara gidilmiş ve araştırmanın anketi uygulanmıştır. Uygulamadan önce öğrencilere araştırmanın amacı ve anket formunun nasıl cevaplanacağı kollarında bilgi verilmiştir. Ayrıca, cevapların kişisel bir değerlendirmeye tâbi tutulmayacağı belirtilmiş ve öğrencilerden içten ve gerçekçi cevaplar vermeleri istenmiştir.

Araştırma anketinin uygulanması, uygulandığı her sınıf için ortalama yarım saat sürmüştür.

Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmanın istatistiksel analizleri aşağıda belirtildiği şekilde yapılmıştır:

Birinci aşamada, araştırma kapsamına alınan öğrencilerin cevap kâğıtlarına "Çok etkiliyor", "Etkiliyor", "Kararsızım", "Etkilemiyor" ve "Hiç etkilemiyor" şeklinde işaretledikleri maddelerin tek tek frekansları alınmış ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Böylece her alt alanda öğrencilerin başarılarını etkileyen okul-içi faktörlerin daha çok hangi konularda yoğunlaştığı ortaya çıkmıştır.

İkinci aşamada ise, araştırma kapsamına alınan her öğrencinin ankette bulunan sekiz alt alandan aldığı puanlar belirlenmiştir. Bu puanlardan yararlanarak ortalamalar ve standart sapmalar hesaplanmıştır. Öğrencilerin, anketin her alt alanından aldıkları puanların ortalamaları cinsiyet ve okul türü değişkenleri açısından ele alınıp incelenirken, ortalamalar arasındaki farkın anlamlı düzeyde olup olmadığını ortaya çıkarmak için grupların iki olması durumunda (cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırma yapılırken) bağımsız gruplarda uygulanan "t-testi" (Sencer ve Irmak, 1984, s.633) uygulanmıştır. Grupların ikiden fazla olması durumunda (yani okültürü değişkeni açısından karşılaştırma yapılırken) ise Tek-Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır. Tek yönlü varyans analizinde bir faktörün bağımlı değişken üzerinde etkili olup olmadığı ortaya çıkarılmaya çalışılır (Ünver ve Gangam, 1986, s.207). Uygulanan varyans analizi sonucunda ortaya çıkan F değerinin anlamlı olması durumunda ise hangi grupların ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark olduğunu belirleyebilmek için de gruplar ikişerli olarak t-testi ile karşılaştırılmıştır

(Erdoğan ve Diğerleri, 1984, s.236). Ortalamalar arası farkların önem dereceleri test edilirken tüm analizlerde birinci tip hata yapma olasılığı $P < .05$ olarak alınmıştır. Ancak .01 düzeyinde anlamlı çıkan değerler, tablolarda ayrıca belirtilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölüm, araştırma kapsamına alınmış olan Malatya orta-öğretim II. kademesine devam eden öğrencilerin "Başarıyı Etkileyen Okul-içi Faktörler Anketi" yolu ile alınan cevaplarını ve bunların istatistiksel olarak incelenmesini kapsamaktadır. Bu bölümde sıra ile önce, uygulanan ankette yer alan ve her biri başarıyı etkilemesi muhtemel okul-içi faktörler sekiz alt boyutta ele alınmış ve her alt boyuttaki maddelere verilen öğrenci görüşlerine dayalı cevaplar incelenmiştir. Sonra da öğrencilerin her alt boyuta ilişkin görüşleri, cinsiyete ve devam edilen okul türü değişkenine göre ele alınıp incelenmiştir.

I. Okulun Fiziksel Koşul ve İmkânlarıyla İlgili Faktörlerin İncelenmesi

Bu alanda yer alan maddelere genel olarak öğrencilerin, başarılarını etkileme derecelerine ilişkin olarak verdikleri cevaplar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4'teki bilgiler incelendiğinde, okulun fiziksel koşul ve imkânlarına ilişkin faktörlerden birinci derecede öğrencilerin başarılarını etkileyen faktörün "Okulda ders laboratuvarlarının yetersiz olması" şeklinde ifade edilen faktör olduğu görülmektedir. "Çok etkiliyor" ve "etkiliyor" cevap kategorileri birleştirilerek değerlendirildiğinde öğrencilerin % 77.64'ü adı geçen faktörün başarılarını etkilediğini belirtmişlerdir. Bu faktörü sırasıyla "Okul kütüphanesinin yetersiz olması" (% 28.51 çok

TABLO 4

Okulun Fiziksel Koşul ve İmkanlarına İlişkin Faktörlerin
Öğrenci Başarısına Etkileme Durumu

Faktörler	%					
	Çok Etkiliyor	Etkiliyor Kararsızım	Etkilemiyor	Hiç Etkilemiyor		
				Toplam		
1. Okulun eve uzak olması	13.29	19.65	6.55	36.99	23.50	100.00
2. Okulun kaloriferinin yeterli yanmaması	14.06	27.16	15.02	26.58	17.14	100.00
3. Okulun temizliğinin yeterli olması	13.87	28.32	17.91	25.24	14.64	100.00
4. Okula ulaşım araçlarının yetersiz olması	19.07	26.78	11.94	24.27	17.91	100.00
5. Okulda eğlence ve dinlenme yerinin yetersiz olması	27.36	35.06	10.78	15.60	11.17	100.00
6. Okulda ders laboratuvarlarının yetersiz olması	39.30	38.34	8.86	10.21	3.27	100.00
7. Okul kütüphanesinin yeterli olması	28.51	37.37	11.17	15.78	18.11	100.00
8. Okul çevresinin gürültülü olması	24.27	30.05	15.78	18.11	11.75	100.00
9. Okul binasının sağlık koşullarına uygun olması	12.90	25.81	22.35	24.85	14.06	100.00
10. Okulun yeterli spor alanlarının olması	22.92	31.79	8.86	24.27	12.13	100.00

etkiliyor, %35.06 etkiliyor) ve "Okulda eğlence ve dinlenme yerinin yetersiz olması" (%27.36 çok etkiliyor, %35.06 etkiliyor) izlenmektedir. Bu alanda öğrencilerin başarılarını en az etkileyen faktörün de "Okulun eve uzak olması" faktörü olduğu görülmektedir.

Okulun fiziksel koşul ve imkânlarıyla ilgili faktörlerin başarıyı etkilemesine ilişkin öğrenci görüşlerinin, devam edilen okul türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizine başvurulmuştur.

Tablo 5'de öğrencilerin devam ettikleri okul türüne göre sayısal dağılımı, okulun fiziksel koşul ve imkânlarıyla ilgili faktörler komusundaki cevapların ortalamaları ve standart sapmaları; Tablo 6'da ise bu ortalamaların karşılaştırılmasına ilişkin uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucu verilmiştir.

TABLO 5

Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Sayısal Dağılımı, Okulun Fiziksel Koşul ve İmkanlarıyla İlgili Faktörler Komusundaki Cevapların Ortalamaları ve Standart Sapmaları

GRUPLAR	n	\bar{x}	s
Genel Lise	272	32.000	7.104
Özel Statülı Lise	121	32.157	6.810
Meslek İisesi	125	33.208	7.775

N=518

TABLO 6

Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Okulun Fiziksel Koşul ve İmkanlarıyla İlgili Faktörler Komusundaki Cevaplarına İlişkin Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	Sd	KT	KO	F	SONUÇ
Gruplararası	2	129.600	64.800	1.241	P>.05
Gruplarıçi	515	26896.609	52.226		Önemsiz
TOPLAM	517	27026.208			

FT=3.00

Tablo 5'te görüldüğü gibi, araştırma kapsamına alınan öğrencilerden Genel Liseye devam eden 272 öğrencinin puan ortalaması 32.000, Özel Statülü Liseye devam eden 121 öğrencinin puan ortalaması 32.157, Meslek Lisesine devam eden 125 öğrencinin puan ortalaması ise 33.208'dir. Tablo 6'da ise, uygulanan varyans analizi sonucuna göre, öğrencilerin okulun fiziksel koşul ve imkanlarıyla ilgili faktörler komusundaki cevaplarının puan ortalamaları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir (P>.05).

Bu alandaki öğrenci görüşlerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak için de kız ve erkek öğrencilerin bu alana ilişkin olarak verdikleri cevapların ortalamaları t-testi ile karşılaştırılmıştır.

Tablo 7'de öğrencilerin cinsiyetlerine göre sayısal dağılımı, okulun fiziksel koşul ve imkanlarıyla ilgili faktörler komusundaki cevaplarının ortalamaları, standart sapmaları ve ortalamaların karşılaştırılmasına ilişkin t-testi sonucu verilmiştir.

TABLO 7

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılımı, Okulun Fiziksel Koşul ve İmkânlarıyla İlgili Faktörler Konusunda-ki Cevapların Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri

GRUPLAR	n	\bar{x}	s	t	Sonuç
Kız	180	31.517	7.111	-1.886	P>.05
Erkek	338	32.760	7.245		Önemsiz

Sd:516 tT=1.960 N=518

Tablo 7'de görüldüğü gibi, 180 kız öğrencinin bu alana ilişkin puanlarının ortalaması 31.517 ve 338 erkek öğrencinin puanlarının ortalaması ise 32.760'dır. Ortalamalar arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucu da, ortalamalar arasında istatistiksel yönden anlamlı düzeyde bir farklılığın olmadığını göstermektedir (P>.05).

II. Sınıfın Fiziksel Koşullarıyla İlgili Faktörlerin İncelenmesi

Bu alandaki faktörlerin öğrencilerin başarılarını etkileme durumuna bakıldığında (Tablo 8), "Sınıfın kalabalık olması" şeklinde ifade edilen faktörün bu alanda öğrencilerin başarılarını en çok etkileyen faktör olduğu görülmektedir. "Çok etkiliyor" ve "etkiliyor" cevap kategorileri birleştirilerek ele alındığında, öğrencilerin %56.06'sı bu faktörün başarıları üzerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu faktörü sırası ile "Sınıftaki sıraların sıkışık olması" (%23.89 çok etkiliyor, %25.62 etkiliyor) ve "Sıraların

TABLO 8

Sınıfın Fiziksel Koşullarına İlişkin Faktörlerin
Öğrenci Başarısını Etkileme Durumu %

Faktörler	Çok			Etkile-			Toplam
	Etkiliyor	Etkiliyor Kararsızım	miyor	Hiç Etki-	lemiyor		
1. Sınıfın kalabalık olması	28.70	27.36	9.63	14.83	19.46	100.00	
2. Sınıftaki sıraların sıkı- şık olması	23.89	25.62	10.98	19.46	20.03	100.00	
3. Sınıfın havadar olmaması	17.91	27.74	15.41	24.27	14.06	100.00	
4. Sınıfın küçük ve dar ol- ması	18.49	24.47	13.10	29.86	14.06	100.00	
5. Tebeşir tozunun rahatsız etmesi	16.89	26.20	14.83	26.39	16.37	100.00	
6. Yazı tahtasının yetersiz olması	9.82	19.84	13.48	35.26	21.57	100.00	
7. Sıraların üzerinin bozuk olması	17.91	30.63	14.25	24.47	12.71	100.00	

üzerinin bozuk olması" (%17.91 çok etkiliyor, %30.63 etkiliyor) faktörleri izlemektedir.

Öğrencilerin devam ettikleri okul türüne göre sınıfın fiziksel koşullarıyla ilgili faktörlere verdikleri cevapların ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 9'da; bu ortalamaların karşılaştırılmasına ilişkin olarak uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucu da Tablo 10'da verilmiştir.

TABLO 9

Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Sayısal Dağılımı, Sınıfın Fiziksel Koşullarıyla İlgili Faktörler Komusundaki Cevapların Ortalamaları ve Standart Sapmaları

GRUPLAR	n	\bar{x}	s
Genel Lise	272	22.353	5.527
Özel Statülü Lise	121	18.752	6.575
Meslek Lisesi	125	22.568	6.506

N=518

TABLO 10

Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Sınıfın Fiziksel Koşullarıyla İlgili Faktörler Komusundaki Cevaplarına İlişkin Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	Sd	KT	KO	F	SONUÇ
Gruplararası	2	1252.046	626.023	17.120	P<.01 Önemli
Gruplarıçi	515	18831.352	36.566		
TOPLAM	517	20083.398			

FT=4.61

Tablo 9'da görüldüğü gibi Genel Lise ile Meslek Lisesine devam eden öğrencilerin bu alana ilişkin cevaplarının ortalaması birbirine çok yakın iken, Özel Statülü Liseye devam eden öğrencilerin puan ortalamasının, diğerlerinden daha düşük olduğu görülmektedir. Tablo 10'da da görüldüğü gibi, uygulanan varyans analizi sonucu, öğrencilerin devam ettikleri lise türüne göre sınıfın fiziksel koşullarıyla ilgili faktörler konusundaki cevaplarının ortalamaları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır ($P < .01$). Bu sonuç üzerine hangi grupların puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde bir fark olduğunu ortaya koymak için gruplar ikişerli olarak t-testi ile karşılaştırılmıştır. Bu konudaki sonuçlar Tablo 11'de verilmiştir.

TABLO 11

Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Sınıfın Fiziksel Koşullarıyla İlgili Faktörler Konusundaki Cevaplarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları

GRUPLAR	Serbestlik Derecesi	t	SONUÇ
Genel Lis.-Özel Statülü L.	391	5.449	$P < .01$ Önemli
Genel Lise-Meslek Lisesi	395	-0.329	$P > .05$ Önemsiz
Özel Statülü L.-Meslek Lis.	244	-4.948	$P < .01$ Önemli

Tablo 11 incelendiğinde, Genel Liseye devam eden öğrencilerle Özel Statülü Liseye devam eden öğrenciler ve Özel Statülü Liseye devam eden öğrencilerle Meslek Lisesine devam eden öğrencilerin puan ortalamaları arasındaki fark .01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu da bu alandaki

faktörlerin, Genel Lise ile Meslek Lisesine devam eden öğrencilerin başarılarını Özel Statülü Liseye devam eden öğrencilerden daha çok etkilediğini ortaya koymaktadır. Ayrıca Tablo 11'de Genel Lise ile Meslek Lisesine devam eden öğrencilerin puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($P > .05$).

Bu alandaki öğrenci görüşlerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için uygulanan t-testi sonucunda, cinsiyete göre bir farklılığın olmadığı görülmektedir (Tablo 12).

TABLO 12

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılımı, Sınıfın Fiziksel Koşullarıyla İlgili Faktörler Konusundaki Cevapların Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri

GRUPLAR	n	\bar{x}	s	t	Sonuç
Kız	180	21.628	6.054	0.173	P>.05 Önemsiz
Erkek	338	21.530	6.316		

Sd=516 tT=1.960 N=518

Tablo 12'de görüldüğü gibi kız ve erkek öğrencilerin sınıfın fiziksel koşullarıyla ilgili faktörler konusundaki cevap ortalamaları birbirine çok yakındır ve bu ortalamalar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yoktur ($P > .05$).

III. Ders Araç-Gereçleriyle İlgili Faktörlerin İncelenmesi

Bu alanda yer alan yedi faktörün öğrencilerin başarılarını etkileme durumuna bakıldığında (Tablo 13), "Fen derslerinde deney yapacak araçların yeterli olmaması" şeklinde ifade edilen faktörün bu alanda öğrencilerinin başarılarını en çok etkileyen faktör olduğu görülmektedir. "Çok etkiliyor" ve "Etkiliyor" cevap kategorileri birleştirilerek değerlendirildiğinde, öğrencilerin % 72.24'ü bu faktörün başarıları üzerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu faktörü sırasıyla "Bilgisayarın kullanılmaması" (% 40.26 Çok etkiliyor, % 27.55 etkiliyor), "Dersler için yeterli miktarda kitapların sağlanması" (%30.44 Çok etkiliyor, % 33.52 Etkiliyor), Laboratuvarlarda bulunan araçların bozuk olması" (%31.21 Çok etkiliyor, %30.82 Etkiliyor) şeklinde ifade edilen faktörlerin izlediği görülmektedir.

Öğrencilerin devam ettikleri okul türüne göre ders araç-gereçleriyle ilgili faktörlere verdikleri cevapların ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 14'te; bu ortalamaların karşılaştırılmasına ilişkin olarak uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucu da Tablo 15'te verilmiştir.

TABLO 13

Ders Araç-Gereçleri Komusundaki Faktörlerin
Öğrenci Başarısını Etkileme Durumu

%

Faktörler	Çok		Etkile-		Hiç Etki-	
	Etkiliyor	Etkilmiyor	Kararsızım	miyor	lemiyor	Toplam
1. Fen derslerinde deney yapacak araçların yeterli olmaması	42.77	29.47	8.09	10.59	9.05	100.00
2. Coğrafya ve tarih dersi için haritanın kullanılması	19.84	30.05	12.13	22.92	15.02	100.00
3. Sınıfta bir öğrenci panosunun bulunması	12.90	15.99	15.60	31.79	23.50	100.00
4. Bilgisayarın kullanılması	40.26	27.55	13.10	11.17	7.89	100.00
5. Dersler için yeterli miktarda kitapların sağlanması	30.44	33.52	13.10	14.83	8.09	100.00
6. Sınıfta televizyonun bulunması	21.38	25.04	16.18	18.68	18.49	100.00
7. Laboratuvarda bulunan araçların bozuk olması	31.21	30.82	15.41	12.71	9.82	100.00

TABLO 14

Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Sayısal Dağılımı, Ders Araç-Gereçleriyle İlgili Faktörler Konusundaki Cevapların Ortalamaları ve Standart Sapmaları

GRUPLAR	n	\bar{x}	s
Genel Lise	272	23.993	5.159
Özel Statülü Lise	121	23.264	5.163
Meslek Lisesi	125	23.544	5.878

N=518

TABLO 15

Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Ders Araç Gereçleriyle İlgili Faktörler Konusundaki Cevaplarına İlişkin Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	Sd	KT	KO	F	SONUÇ
Gruplararası	2	49.184	24.592	0.857	P>.05
Gruplarıçi	515	14784.530	28.708		Önemsiz
TOPLAM	517	14833.714			

FT=3.00

Tablo 14'teki bilgilere bakıldığında öğrencilerin devam ettikleri okul türüne göre bu alandaki faktörlere verdikleri cevapların puan ortalamalarının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Tablo 15'te ise bu ortalamalar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir(P>.05).

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre ders araç-gereçleri konusundaki faktörlere verdikleri cevapların farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan t-testi sonucu da Tablo 16'da verilmiştir.

TABLO 16

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılımı, Ders Araç Gereçleriyle İlgili Faktörler Konusundaki Cevapların Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri

GRUPLAR	n	\bar{x}	s	t	Sonuç
Kız	180	23.628	5.294	-0.269	P>.05
Erkek	338	23.760	5.381		Önemsiz

Sd=516 tT=1.960 N=518

Tablo 16 incelendiğinde kız ve erkek öğrencilerin, bu alanla ilgili faktörlere verdikleri cevapların puan ortalamalarının birbirine çok yakın olduğu ve bu ortalamalar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark olmadığı (P>.05) görülmektedir.

IV. Okul İdaresiyle İlişkiler Konusundaki Faktörlerin İncelenmesi

Bu alanda yer alan faktörlerin öğrencilerin başarılarını etkileme durumuna bakıldığında (Tablo 17), öğrencilerin başarılarını en çok etkileyen faktörün "Okula geç kalındığında idarecilerin anlayışsız davranmaları" şeklinde ifade edilen faktör olduğu görülmektedir. "Çok etkiliyor" ve "etkiliyor" kategorileri birleştirilerek ele alındığında, öğrencilerin %73.98'inin adı geçen faktörün başarılarını etkilediği görüşünde oldukları görülmektedir. Bu faktörü sırasıyla "İdarenin araştırma yapmadan öğrenciler hakkında kesin yargıda bulunması", "okul idaresinin kılık kıyafetle çok uğraşması" ve "okul idarecilerinin sert ve kırıcı dav-

TABLO 17

Okul idaresiyle ilişkiler konusundaki faktörlerin

Öğrenci başarısını etkileme durumu

Faktörler	%		Toplam
	Çok Etkiliyor	Hiç Etkilemiyor	
1. Okul idaresinin kılık kıyafetle çok uğraşması	43.93	11.36	100.00
2. Okul idarecilerinin sert ve kırıcı davranmaları	25.81	10.98	100.00
3. Saçların kısa kestirilmesi	37.18	16.76	100.00
4. Okula geç kalındığında idarecilerin anlayışsız davranmaları	25.81	13.29	100.00
5. Okula giriş çıkışlarda ki kontrollerin sıkı olması	43.35	7.51	100.00
6. İdarenin öğrencinin sorunları ile ilgilenmemeleri	37.18	8.28	100.00
7. İdarenin araştırma yapmadan öğrenciler hakkında kesin yargıda bulunması	45.47	10.21	100.00
	28.90	19.07	100.00
	30.25	11.36	100.00
	23.50	17.34	100.00
	33.33	14.64	100.00
	40.84	13.10	100.00
	29.47	7.70	100.00
	40.84	8.86	100.00

ranması" gibi faktörler izlemektedir.

Öğrencilerin devam ettikleri okul türüne göre, okul idaresiyle ilişkiler konusundaki faktörlere verdikleri cevapların ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 18'de; bu ortalamaların karşılaştırılmasına ilişkin olarak uygulanan varyans analizi sonucu da Tablo 19'da verilmiştir.

TABLO 18

Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Sayısal Dağılımı, Okul İdaresiyle İlişkiler ile İlgili Faktörler Konusundaki Cevapların Ortalamaları ve Standart Sapmaları

GRUPLAR	n	\bar{x}	s
Genel Lise	272	26.000	5.982
Özel Statülü Lise	121	26.282	5.509
Meslek Lisesi	125	26.040	6.131

N=518

TABLO 19

Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Okul İdaresiyle ilişkiler ile İlgili Faktörler Konusundaki Cevaplarına

İlişkin Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	Sd	KT	KO	F	SONUÇ
Gruplararası	2	7.235	3.618	0.103	P>.05
Gruplarıçi	515	18109.676	35.164		Önemsiz
TOPLAM	517	18116.911			

FT=3.00

Tablo 18'e bakıldığında, öğrencilerin devam ettikleri okul türüne göre bu alandaki faktörlere verdikleri cevapların ortalamalarının birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir. Uygulanan varyans analizi sonucunda da (Tablo 19) bu ortalamalar arasında istatistiksel yönden önemli bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($P > .05$).

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre bu alandaki faktörlere verdikleri cevapların puan ortalamaları ve bu ortalamaların karşılaştırılmasına ilişkin olarak uygulanan t-testi sonucu Tablo 20'de verilmiştir.

TABLO 20

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılımı, Okul İdaresiyle İlişkiler ile İlgili Faktörler Komusundaki Cevapların Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri

GRUPLAR	n	\bar{x}	s	t	Sonuç
Kız	180	26.256	6.032	0.498	P>.05 Önemsiz
Erkek	338	25.982	5.848		

Sd=516 tT=1.960 N=518

Kız öğrencilerin puan ortalamaları erkek öğrencilerinkinden biraz yüksek gibi görünse de, ortalamalar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir farklılığın olmadığı bulunmuştur ($P > .05$).

V. Öğretmen-Öğrenci İlişkileriyle İlgili
Faktörlerin İncelenmesi

Tablo 21'deki bilgilere göre, öğretmen-öğrenci ilişkileri konusunda genel olarak öğrencilerin başarılarını en çok etkileyen faktörün "öğretmenin taraflı davranması" şeklinde ifade edilen faktör olduğu görülmektedir. "Çok etkiliyor" ve "etkiliyor" şeklinde verilen cevaplar birleştirilerek ele alındığında, öğrencilerin % 70.68'i bu faktörün başarıları üzerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu faktörden sonra öğrencilerin bu alanda başarılarını en çok etkileyen faktörlerin sırasıyla "öğretmenin öğrenciye karşı güven duyması", "öğretmenin dersi ilgi çekici hale getirici sempatik davranışlar göstermesi" gibi faktörler izlemektedir. Bu alanda yer alan diğer bütün faktörler konusunda öğrencilerin çoğunun, başarıları üzerinde etkili olduğu görüşünde oldukları anlaşılmaktadır. Bu alandaki bütün faktörlere "çok etkiliyor" ve "etkiliyor" şeklinde cevap veren öğrencilerin % 60'ı geçtiği görülmektedir.

Öğrencilerin devam ettikleri okul türüne göre öğretmen-öğrenci ilişkileriyle ilgili faktörlere verdikleri cevapların ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 22'de; bu ortalamaların karşılaştırılmasına ilişkin olarak uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucu da Tablo 23'de verilmiştir.

TABLO 21

Öğretmen-Öğrenci İlişkileri Konusundaki Faktörlerin

Öğrenci Başarısını Etkileme Durumu

%

Faktörler	Çok			Etkile-		Toplam
	Etkiliyor	Etkilmiyor	Kararsızım	miyor	lemiyor	
1. Öğretmenin taraflı davranması	40.05	30.63	11.75	7.89	3.66	100.00
2. Öğretmenin dersin iyi anlaşılması için çaba göstermesi	36.03	31.21	13.87	10.01	8.86	100.00
3. Öğretmenin demokratik ve hoşgörülü davranması	37.95	27.36	12.71	11.94	10.01	100.00
4. Öğretmenin dersi işlerken sınıfın tümünü dikkate alması	36.99	28.90	9.44	13.48	11.17	100.00
5. Öğretmenin sorunlarımızla yakından ilgilenmesi	34.29	27.93	11.94	11.94	13.87	100.00
6. Öğretmenin öğrenciye karşı güven duyması	38.72	30.82	12.52	8.86	9.05	100.00
7. Öğretmenin dersi ilgi çekici hale getirici sempatik davranışlar göstermesi	40.46	27.55	10.21	10.78	10.98	100.00
8. Öğretmenin dersle ilgili faaliyetlerin planlanmasında görüşlerimizi alması	34.29	33.14	13.68	10.40	8.47	100.00

TABLO 22

Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Sayısal Dağılımı, Öğretmen-Öğrenci İlişkileriyle İlgili Faktörler Komusundaki Cevapların Ortalamaları ve Standart Sapmaları

GRUPLAR	n	\bar{x}	s
Genel Lise	272	30.305	7.273
Özel Statüli Lise	121	30.140	7.701
Meslek Lisesi	125	29.416	7.206

N=518

TABLO 23

Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Öğretmen-Öğrenci İlişkileriyle İlgili Faktörler Komusundaki Cevaplarına İlişkin Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	Sd	KT	KO	F	SONUÇ
Gruplararası	2	68.940	34.470	0.633	$P > .05$
Gruplarıçi	515	28056.652	54.479		Önemsiz
TOPLAM	517	28125.593			

FT=3.00

Tablo 22'deki verilere göre, Meslek Lisesi öğrencilerinin bu alana ilişkin cevaplarına dayalı puan ortalaması, diğer lise türlerine devam eden öğrencilerinkinden düşük gibi görünse de, Tablo 23'te görüldüğü gibi uygulanan varyans analizi sonucu, ortalamalar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir ($P > .05$).

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre bu alandaki faktörlere verdikleri cevapların puan ortalamaları ve bu ortalamaların karşılaştırılmasına ilişkin olarak uygulanan t-testi sonucu Tablo 24'te verilmiştir.

TABLO 24

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılımı, Öğretmen-Öğrenci İlişkileriyle İlgili Faktörler Konusundaki Cevapların Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri

GRUPLAR	n	\bar{x}	s	t	Sonuç
Kız	180	31.456	7.009	3.259	P<.01
Erkek	338	29.305	7.446		Önemli

Sd=516 tT=2.576 N=518

Tablo 24'te görüldüğü gibi, uygulanan t-testi sonucunda öğrencilerin cinsiyetlerine göre bu alandaki faktörlere verdikleri cevaplar arasındaki fark .01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgu da, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre, bu alanda yer alan faktörlerin başarılarını daha çok etkilediği görüşünde olduklarını ortaya koymaktadır.

VI. Öğretim Etkinlikleriyle İlgili Faktörlerin İncelenmesi

Öğrencilerin, öğretim etkinlikleri konusundaki faktörlerin başarılarını etkileme durumuna ilişkin görüşleri (Tablo 25) incelendiğinde, "öğretmenlerin ders işleme yöntemlerinin farklı olması" şeklinde ifade edilen faktörün bu alanda öğrencilerin başarılarını en çok etkileyen faktör olduğu gö-

TABLO 25

Öğretim Etkinlikleri Komusundaki Faktörlerin
Öğrenci Başarısını Etkileme Durumu

Faktörler	%		
	Etkili- Çok Etkili- yor Kararsız- miyor	Hiç Etki- lemiyor	Toplam
1. Öğretmenin sınıf içi çalış- malara ve ödevlere etkin bir şekilde katılmamızı teşvik etmesi	30.82	10.40	100.00
2. Öğretmenin dersi öğrencinin düzeyine göre işlemedi	34.48	10.98	100.00
3. Öğretmenin konunun anlaşıl- ıp anlaşılmadığını sık sık kont- rol etmesi	34.87	11.75	100.00
4. Ödevlerin fazla verilmesi	28.51	10.59	100.00
5. Öğretmenlerin ders işleme yöntemlerinin farklı olması	37.57	8.67	100.00
6. Sınıf içi grup çalışmalarına yer verilmesi	21.38	16.76	100.00
7. Derste tartışmalara yer ve- rilmesi	28.32	13.48	100.00
8. Sınav sorularının öğrenci dü- zeyinin üstünde olması	38.92	11.17	100.00
9. Sınavlardan sonra sınav sorula- rının sınıfta çözümlenip tartı- şılması	26.39	13.48	100.00

rılmaktadır."Çok etkiliyor" ve "etkiliyor" şeklinde verilen cevaplar birleştirildiğinde, öğrencilerin % 74.56' sının bu faktörün başarıları üzerinde etkili olduğunu belirttikleri anlaşılmaktadır. Bunu sırasıyla "sınav sorularının öğrenci düzeyinin üstünde olması" (%38.92 çok etkiliyor, % 31.40 etkiliyor), "ödevlerin fazla verilmesi" (% 38.15 çok etkiliyor, % 28.51 etkiliyor) ve "öğretmenin konunun anlaşılıp anlaşılmadığını sık sık kontrol etmesi" (% 34.87 çok etkiliyor, % 31.21 etkiliyor) şeklinde ifade edilen faktörlerin izlediği görülmektedir. Bu alandaki faktörlerin hepsine "çok etkiliyor" ve "etkiliyor" şeklinde verilen cevaplar birleştirilerek ele alındığında, öğrencilerin % 50'den fazlasının bu faktörlerin başarılarını etkilediği görüşünde oldukları anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin devam ettikleri okul türüne göre öğretim etkinlikleriyle ilgili faktörlere verdikleri cevapların ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 26'da; bu ortalamaların karşılaştırılmasına ilişkin tek yönlü varyans analizi sonucu da Tablo 27'de verilmiştir.

TABLO 26

Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Sayısal Dağılımı, Öğretim Etkinlikleriyle İlgili Faktörler Konusundaki Cevapların Ortalamaları ve Standart Sapmaları

GRUPLAR	n	\bar{x}	s
Genel Lise	272	33.213	6.939
Özel Statülu Lise	121	33.273	7.059
Meslek Lisesi	125	32.488	7.429

N=518

TABLO 27

Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Öğretim Etkinlikleriyle İlgili Faktörler Konusundaki Cevaplarına İlişkin Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	Sd	KT	KO	F	SONUÇ
Gruplararası	2	52.728	26.364	0.522	$P > .05$
Gruplarıçi	515	26024.864	50.534		Önemsiz
TOPLAM	517	26077.593			

$FT=3.00$

Tablo 26'daki bulgulara göre Meslek Lisesi öğrencilerinin bu alana ilişkin cevaplarının puan ortalaması diğerlerinden düşük gibi görünse de, Tablo 27'de görüldüğü gibi uygulanan varyans analizi sonucunda ortalamalar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($P > .05$).

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre bu alandaki faktörlere verdikleri cevapların puan ortalamaları ve bu ortalamaların karşılaştırılmasına ilişkin t-testi sonucu Tablo 28'de verilmiştir.

TABLO 28

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılımı, Öğretim Etkinlikleriyle İlgili Faktörler Konusundaki Cevaplarının Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri

GRUPLAR	n	\bar{x}	s	t	Sonuç
Kız	180	34.722	6.937	3.992	$P < .01$
Erkek	338	32.163	7.018		Önemli

$Sd=516$ $tT=2.576$ $N=518$

Tablo 28'de görüldüğü gibi kız öğrencilerin puan ortalaması erkek öğrencilerin ortalamasından yüksektir ve ortalamalar arasındaki fark .01 düzeyinde anlamlıdır. Bu bulgu da, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre, bu alanda yer alan faktörlerin, başarılarını daha çok etkilediği görüşünde oldukları anlamını taşımaktadır.

VII. Sosyal ve Kültürel Faaliyetlerle İlgili Faktörlerin İncelenmesi

Tablo 29'daki bulgular incelendiğinde, bu alanda öğrencilerin başarılarını en çok etkileyen faktörün "öğrencinin ilgi duyduğu sanat ve kültür alanındaki çalışmalara katılımının sağlanması" şeklinde ifade edilen faktör olduğu görülmektedir. Bu faktöre öğrencilerin % 25.62'si "çok etkiliyor", % 29.47'si de "etkiliyor" şeklinde cevap vermiştir. Bu faktörü sırasıyla "gezi ve inceleme faaliyetlerinin yapılması" ve "okulda spor karşılaşmaları ve yarışmalara yer verilmesi" faktörleri izlemektedir.

Öğrencilerin devam ettikleri okul türüne göre sosyal ve kültürel faaliyetlerle ilgili faktörlere verdikleri cevapların ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 30'da; bu ortalamaların karşılaştırılmasına ilişkin olarak uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucu da Tablo 31'de verilmiştir.

TABLO 29

Sosyal ve Kültürel Faaliyetler Komusundaki Faktörlerin
Öğrenci Başarısını Etkileme Durumu

Faktörler	Çok		Orta		Az		Toplam
	Etkiliyor	Etkilmiyor	Etkiliyor	Etkilmiyor	Etkiliyor	Etkilmiyor	
	%						
1. Okulda öğrencilerin çeşitli yazılarını yayınlayabileceği bir duvar gazetesinin bulunması	17.72	22.73	18.11	19.26	22.15	100.00	
2. Okulda spor karşılaşmaları ve yarışmalara yer verilmesi	20.03	28.70	15.79	20.80	14.64	100.00	
3. Gezi ve inceleme faaliyetlerinin yapılması	20.61	29.86	17.91	17.14	14.45	100.00	
4. Öğrencinin ilgi duyduğu sanat ve kültür alanındaki çalışmalara katılımının sağlanması	25.62	29.47	16.95	16.57	11.36	100.00	
5. Öğrenciler arası bilgi yarışmalarının yapılması	22.54	23.12	21.19	17.14	15.99	100.00	

TABLO 30

Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Sayısal Dağılımı, Sosyal ve Kültürel Faaliyetlerle İlgili Faktörler Konusundaki Cevapların Ortalamaları ve Standart Sapmaları

GRUPLAR	n	\bar{x}	s
Genel Lise	272	16.026	5.158
Özel Statülü Lise	121	16.529	4.426
Meslek Lisesi	125	15.544	5.253

N=518

TABLO 31

Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Sosyal ve Kültürel Faaliyetlerle İlgili Faktörler Konusundaki Cevaplarına İlişkin Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	Sd	KT	KO	F	SONUÇ
Gruplararası	2	59.645	29.823	1.176	P>.05
Gruplarıçi	515	13055.977	25.351		Önemsiz
TOPLAM	517	13115.622			

FT=3.00

Tablo 30'daki bilgilere bakıldığında, Meslek Lisesi öğrencilerinin bu alana ilişkin olarak verdikleri cevapların puan ortalaması diğerlerinden düşük gibi görünse de, Tablo 31'de görüldüğü gibi ortalamalar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (P>.05).

Öğrencilerin bu alana ilişkin verdikleri cevaplar arasında bir farklılık olup olmadığına bakıldığında (Tablo 32), kız ve erkek öğrencilerin cevaplarına ilişkin puan or-

talamalarının birbirine çok yakın olduğu ve ortalamalar arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir ($P>.05$)

TABLO 32

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılımı, Sosyal ve Kültürel Faaliyetlerle İlgili Faktörler Komusundaki Cevapların Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri

GRUPLAR	n	\bar{x}	s	t	Sonuç
Kız	180	16.072	5.099	0.148	$P>.05$
Erkek	338	16.003	4.996		Önemsiz

Sd=516 tT=1.960 N=518

VIII. Arkadaş İlişkileriyle İlgili Faktörlerin İncelenmesi

Öğrencilerin, arkadaş ilişkileri komusundaki faktörlerin başarılarını etkileme durumuna ilişkin görüşleri (Tablo 33) incelendiğinde, "sorunlarımı açabileceğim bir arkadaşımın olması" şeklinde ifade edilen faktörün bu alanda öğrencilerin başarılarını en çok etkileyen faktör olduğu görülmektedir. Bu faktöre öğrencilerin % 35.64'ü "çok etkiliyor", % 32.75'i de "etkiliyor" şeklinde cevap vermişlerdir. Bu alanda öğrencilerin başarıları en çok etkileyen faktörlerin sırasıyla "iyi ve uyumlu arkadaşlıkların olması" ve "sınıf arkadaşlarımdan dersini sakın bir şekilde izlemeleri" şeklinde ifade edilen faktörlerin izlediği görülmektedir. Tablo 33'deki bulgulara göre, öğrencilerin % 50'den fazlasının bu alandaki faktörlerin başarıları üzerinde etkili olduğu görüşünde oldukları

TABLO 33

Arkadaş İlişkileri Konusundaki Faktörlerin
Öğrenci Başarısını Etkileme Durumu

Faktörler	%		
	Çok Etkiliyor	Etkilemiyor	Hiç Etkilemiyor
1. İyi uyumlu arkadaşlıkların olması	40.07	13.68	6.35
2. Sorunlarımı açabileceğim bir arkadaşımın olması	35.64	10.78	8.28
3. Arkadaşlarla birlikte ders çalışmaktan zevk alınması	28.90	16.57	9.82
4. Sınıftaki arkadaşlarla rekabet ortamının olması	27.16	16.76	9.82
5. Sınıf arkadaşlarımın dersi saikin bir şekilde izlemeleri	38.34	11.94	13.48
			100.00

anlaşılmaktadır.

Tablo 34'teki bilgilere göre, öğrencilerin devam ettikleri okul türüne göre bu alana verdikleri cevapların ortalamalarının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Tablo 35) sonucunda da, ortalamalar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı bulunmuştur.

TABLO 34

Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Sayısal Dağılımı, Arkadaş İlişkileri İle İlgili Faktörler Komusundaki Cevapların Ortalamaları ve Standart Sapmaları

GRUPLAR	n	\bar{x}	s
Genel Lise	272	18.386	4.581
Özel Statülü Lise	121	17.934	5.201
Meslek Lisesi	125	18.032	5.080

N=518

TABLO 35

Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Arkadaş İlişkileri İle İlgili Faktörler Komusundaki Cevaplarına İlişkin Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	Sd	KT	KO	F	SONUÇ
Gruplararası	2	21.497	10.748	0.453	$P > .05$
Gruplarıçi	515	12207.810	23.704		Önemsiz
TOPLAM	517	12229.307			

FT=3.00

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre bu alandaki faktörlere verdikleri cevapların puan ortalamaları ve bu ortalamaların karşılaştırılmasına ilişkin t-testi sonucu da Tablo 36'da verilmiştir.

TABLO 36

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılımı, Arkadaş İlişkileri ile İlgili Faktörler Komusundaki Cevapların Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri

GRUPLAR	n	\bar{x}	s	t	Sonuç
Kız	180	18.978	4.379	2.823	P<.01
Erkek	338	17.778	5.047		Önemli

Sd=516 tT=2.576 N=518

Tablo 36'daki bulgulara göre, kız öğrencilerin puan ortalamasının erkek öğrencilerin ortalamasından yüksek olduğu ve ortalamalar arasındaki farkın .01 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Bu da, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre, bu alanda yer alan faktörlerin, başarılarını daha çok etkilediği görüşünde olduklarını ortaya koymaktadır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA ve YORUM

Bu bölümde, bulgular bölümündeki sıraya uygun olarak, öğrencilerin başarılarını etkileyen sekiz alt boyuttaki okul-içi faktörlere ilişkin bulgular tek tek ele alınarak tartışılmış ve yorumlanmıştır. Ayrıca her alt boyutta okul türü ve cinsiyet değişkeni açısından öğrenciler arasında bir görüş farklılığının olup olmadığının araştırılmasına ilişkin olarak elde edilen bulgular da tartışılmıştır.

I. Okulun Fiziksel Koşul ve İmkânlarıyla İlgili Faktörlerin İncelenmesi

Bir eğitim kurumu olan okulun, amaçları doğrultusunda öğretim faaliyetlerini sürdürebilmesi, öğrencilerde istenilen yönde davranış değişikliği sağlayabilmesi ve öğrencilerin başarılarını istenilir derecede yükseltebilmesi için uygun fiziksel koşullar ve imkânlarla donatılmış olması gerekmektedir. Bu düşünceden hareketle öğrenci başarısını etkileyebilecek okul-içi faktörler içinde okulun fiziksel koşulları ve imkânlarıyla ilgili faktörler bir alt boyut olarak ele alınmış ve öğrencilerin bu boyuttaki faktörlerin başarılarını ne derece etkilediği konusundaki görüşleri alınmıştır. Öğrencilerin bu alandaki faktörlere verdikleri cevaplar incelendiğinde, okulun fiziksel koşulları ve imkânlarıyla ilgili faktörlerin öğrencilerin başarıları üzerinde etkili olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 4). Elde edilen bulgulara göre bu alanda öğrencilerin başarılarını en çok etkileyen faktörün

"Okulda ders laboratuvarlarının yetersiz olması" şeklinde ifade edilen faktör olduğu görülmektedir. Bu faktörü "okul kütüphanesinin yetersiz olması" ve "okulda eğlence ve dinlenme yerlerinin yetersiz olması" faktörleri izlemektedir. Buradan öğrencilerin adı geçen faktörlerin daha yeterli ve verimli hale getirilmesiyle başarılarının artacağı düşüncesinde oldukları anlaşılmaktadır.

Köse (1990)'nin Ankara il merkezindeki liseler üzerinde yaptığı araştırmada, imkânları daha iyi olan liselere devam eden öğrencilerin başarı düzeyleri, durumları tersine olan liselere devam eden öğrencilerin başarı düzeylerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Özoğlu (1974)'nin de liseler üzerinde yaptığı bir çalışmada, öğretimde önemli bir faktör olan okul kütüphanelerinin yetersiz olduğu ortaya konmuştur. Gürkân (1987)'in "Orta Öğretim Kurumlarında Öğretime İlişkin Sorunlar" adlı araştırmasında elde edilen bulgulara göre, orta öğretim kurumlarında gözlenen başlıca sorunlar arasında okulun fiziksel koşullarının yetersiz olması belirtilmektedir. Adı geçen araştırma bulgularıyla bu araştırmada elde edilen bu konudaki bulgu arasında bir paralellik gözlenmektedir. Buradan da okulun fiziksel koşul ve imkânlarıyla ilgili faktörlerin öğrencilerin başarıları üzerinde etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin bu alandaki faktörlere verdikleri cevaplarda devam edilen okul türü ve cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgu da, öğrencilerin bu alandaki faktörlerin başarılarını etkileme derecesi bakımından hemen hemen aynı görüşte oldukları anlamını taşımaktadır.

II. Sınıfın Fiziksel Koşullarıyla İlgili Faktörlerin İncelenmesi

Öğretimin uygulama alanı olan sınıflarda öğrencilere uygun fiziksel çevrenin sağlanması, onların başarılarının yükselmesine neden olacaktır. Bir öğrencinin fiziksel çevresi onda engelleyici veya teşvik edici duygular yaratabilir. Bununla beraber yıllardır sınıfta öğrencinin fiziksel rahatlığına çok az önem verilmiştir (Alkan, 1979, s.18). Öğretme-öğrenme sürecinin gerçekleştiği sınıf ortamında, öğrencinin sınıf içerisinde fiziksel rahatlığı öğrenmenin gerçekleşmesi açısından son derece önemli görülmektedir. Günümüzde çağdaş bir sınıf ortamından bahsedildiğinde, geleneksel sınıf ortamından farklı olarak öğrenmenin kolay ve tam olarak gerçekleşebileceği bir sınıf ortamı akla gelmektedir. Okullarda öğretim yerlerinin (dershane, laboratuvar, atölye vs.) her birinin aranılan özelliklere göre inşa edilmesi, donatılması ve öğretime hazır bulundurulması gerekir (Taymaz, 1987, s.139). Bu bakımdan öğrenci başarısını etkileyebilecek okul-içi faktörler içinde sınıfın fiziksel koşullarıyla ilgili faktörler bir alt boyut olarak ele alınmış ve öğrencilerin bu boyuttaki faktörlerin başarılarına ne derece etkilediği konusundaki görüşleri alınmıştır. Öğrencilerin bu alandaki faktörlere verdikleri cevaplar incelendiğinde, sınıfın fiziksel koşullarıyla ilgili faktörlerin öğrencilerin başarıları üzerinde etkili olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 8). Bu alanda öğrencilerin başarılarını en çok etkileyen faktörün "Sınıfın kalabalık olması" şeklinde ifade edilen faktör olduğu görülmektedir. Bu faktörü "Sınıftaki sıraların sıkışık olması" ve "Sıraların üzerinin bozuk olması" faktörleri izlemektedir.

Adı geçen faktörlere bakıldığında, sınıfların kapasitelerinin üzerinde öğrenci barındırmasının başarının düşmesine neden olacağı anlaşılmaktadır. Tekışık (1991, s.5) da okullardaki başarısızlığın ve sınıfta kalmanın önemli nedenlerinden biri olarak, ikili öğretim uygulaması ve sınıfların kalabalık olmasını belirtmektedir.

Çakır (1987)'in Ankara'da ortaokullar üzerinde yaptığı bir araştırmada, öğretmenlerin % 70 gibi büyük bir çoğunluğunun sınıfların kalabalık olması ve ikili üçlü öğretim yapılmasını başarısızlık nedenleri olarak gördüklerini ortaya çıkarmıştır.

Özguven (1974, s.21)'in aktardığına göre, Knapp ve Greenbaum, Astrin ve Rock yaptıkları araştırmalarda öğrenci sayısının az olmasının başarıyı anlamlı şekilde yükselten faktörler arasında olduğunu bulmuşlardır.

Konuyla ilgili görüş ve araştırmalar dikkate alındığında bunların, bu araştırmada elde edilen bulgularla bir benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır. Gerek bu araştırmadan gerekse konuyla ilgili diğer araştırmalardan elde edilen bulgulardan, öğrenci başarısını istenilir düzeye çıkarmak için sınıfın fiziki donanımının uygun niteliklere göre düzenlenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Öğrencilerin bu alandaki faktörlere verdikleri cevaplarda devam ettikleri okul türüne göre anlamlı bir farklılığın olduğu bulunmuştur. Yapılan analizlerde genel liseye devam eden öğrencilerle özel statülü liseye devam eden öğrenciler ve özel statülü liseye devam eden öğrencilerle meslek lisesine devam eden öğrencilerin cevapları arasındaki fark .01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuçta, bu alandaki faktörlerin genel lise ile meslek lisesine devam eden

öğrencilerin başarılarını özel statülü liseye devam edenle-
rinkinden daha çok etkilediğini ortaya koymaktadır. Yani,
özel statülü liseye devam eden öğrenciler bu alandaki fak-
törlerin başarılarını diğer lise türlerine devam eden öğren-
cilerden daha az etkilediğini belirtmişlerdir. Bu da özel
statülü lisedeki sınıfların fiziksel donanımının diğerlerine
göre daha elverişli olmasından kaynaklanabilir.

Kız ve erkek öğrencilerin sınıfın fiziksel koşulla-
rıyla ilgili faktörler konusundaki cevapları arasında anlam-
lı bir fark bulunmamış olması da öğrencilerin cinsiyet de-
ğişkeninden bağımsız olarak bu alandaki faktörlerin başarı-
larını etkileme derecesi konusunda hemen hemen aynı görüşe
sahip olduklarını göstermektedir.

III. Ders Araç Gereçleriyle İlgili Faktörlerin İncelenmesi

Sınıflarda öğretimi kolaylaştırmak için ders araç-gereçle-
rinin kullanılması bir zorunluluk arz etmektedir. Araç kay-
naklar, çok basit yapıdan aşırı derecede karmaşık yapılara
kadar uzanan çok geniş bir alanı kapsamakta olan ortamlar-
dır. Yapıları itibarıyla mekanik, elektro-mekanik ve elek-
tronik nitelikte olan bu ortamlar, yazı tahtasından bilgi-
sayarlara kadar çeşitli türlere sahip bulunmaktadır. Gereç
kaynaklar ise; realite ile anında duyuşsal etkileşim sağla-
yan ortamlardan, realiteyi mekaniksel olarak temsil eden
ortamlar ve realiteyi soyut sembollerle temsil eden ortam-
lara kadar uzanan çok geniş bir alanı kapsamakta ve çok
farklı niteliklere sahip bulunmaktadır. Gereç kaynaklar
içinde yazılı ve basılı gereçler, işitsel gereçler, grafik

ve foto-grafik gereçler sayılabilir (Alkan, 1979, s.214). Okullarımız uzun yıllar eğitim araçları yönünden büyük ölçüde yetersiz kalmışlardır. Özellikle görsel öğretim gerektiren derslerde eğitim araçlarının noksanlığı eğitimin kalitesini etkileyen önemli sorunlar yaratmaktadır (Sağ, 1984). Bu araştırmada başarıyı etkileyen okul-içi faktörler araştırılırken, ders araç-gereçleri boyutu da düşünülmüş ve bu alandaki faktörlerin başarıyı etkileme derecesini belirlemek için öğrencilerin görüşleri alınmıştır.

Ders araç-gereçleriyle ilgili faktörler konusunda öğrencilerin başarılarını en çok etkileyen faktörün "Fen derslerinde deney yapacak araçların yeterli olmaması" şeklinde ifade edilen faktör olduğu görülmektedir (Tablo 13). Bu faktörü sırasıyla "Bilgisayarın kullanılmaması", "Dersler için yeterli miktarda kitapların sağlanması" ve "Laboratuarda bulunan araçların bozuk olması" şeklindeki faktörlerin izlediği görülmektedir. Bu sonuçlara göre, öğrencilerin yeterli ders araç-gereçleri ve kaynak kitaplar sağlanması özlemi içinde oldukları ve yeterli araç-gerecin sağlanmasıyla da başarılarının artacağı düşüncesinde oldukları söylenebilir.

Özoğlu (1974)'nin liseler üzerinde yaptığı bir araştırmasında, okullarda ders araçları ve yardımcı kitapların yetersiz olduğu ortaya konmuştur. Bu sonuç da, bu araştırmada elde edilen bu konudaki bulguyu destekler niteliktedir. Elde edilen bu sonuçlar, liselerin ders etkinliklerinde kullanılacak araç-gereç ve ilgili materyal konusunda daha yeterli ve verimli bir hale getirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin bu alanla ilgili faktörlere verdikleri

cevaplar bakımından devam edilen okul türü ve cinsiyete göre anlamlı bir farklılığın olmaması da onların bu konuda hemen hemen aynı görüşlere sahip olduklarını göstermektedir. Yani öğrenciler, okul türü ve cinsiyet değişkeninden bağımsız olarak bu alandaki faktörlerin başarılarını etkileme derecesi konusunda ortak görüşlere sahiptirler denebilir.

IV. Okul İdaresiyle İlişkiler Konusundaki Faktörlerin İncelenmesi

Okulda yeterli kaynak ve imkânların sağlanması, öğretmen ve öğrencilerin güdülenmesi ve kişilerarası ilişkilerin bir düzene konması birinci derecede okul yönetiminin görevidir. Dolayısıyla okul yönetimi sağlıklı bir öğretim ortamı sağlayarak öğrencilerin başarılarını yükseltme yönünde bir etki yaratabilir. Aydın (1988, s.131-132)'ın belirttiğine göre okul yöneticilerinin en önemli sorumlulukları arasında, insanlarla etkili biçimde çalışma, etkili bir işletme yönetimi, yeterli bir okul binası ve çevresi hazırlama, eğitim programlarının geliştirilmesi ve mesleğe hizmet konuları sayılmaktadır. Yenilik ve gelişmelerin gerektirdiği öğretim araçlarının sağlanması, kullanıma hazır bulundurulması da okul yönetiminin görevidir (Taymaz, 1987, s.139). Bu bakımlardan, okulda öğrencilerin başarılarında okul yönetiminin de önemli bir rolünün olduğu söylenebilir.

Bu alandaki faktörlere verilen cevaplara bakıldığında (Tablo 17) "Okula geç kalındığında idarecilerin anlamsız davranışları" şeklinde ifade edilen faktörün bu alanda öğrencilerin başarısını en çok etkileyen faktör olduğu görülmektedir. Buna sırasıyla, "İdarenin araştırma yapmadan

öğrenciler hakkında kesin yargıda bulunması", "okul idaresinin kılık-kıyafetle çok uğraşması" ve "Okul idarecilerinin sert ve kırıcı davranması" gibi faktörler izlemektedir. Bu alandaki bütün faktörlere ayrı ayrı olarak başarıyı etkiliyor şeklinde verilen cevapların % 56 ve daha yukarı olduğu görülmektedir. Bu da, okul idaresinin tutum ve davranışlarının öğrencilerin başarıları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca, öğrencilerin okul idaresinden daha anlayışlı ve hoşgörülü bir tutum beklentisi içinde oldukları söylenebilir. Okul idaresinin, öğrencilerin bu beklentisine uygun davranış ve tutum sergilemesi, öğrencilerin güdülenme düzeyini artırarak başarıları üzerinde daha etkili olabilecektir.

Öğrencilerin bu alandaki faktörlere verdikleri cevaplar bakımından okul türü ve cinsiyete göre anlamlı bir farklılığın olmaması da, onların bu konuda benzer görüşlere sahip olduklarının bir göstergesidir.

V. Öğretmen - Öğrenci İlişkileriyle İlgili Faktörlerin İncelenmesi

Eğitim sürecinde öğretmen "verici", öğrenci "alıcı" durumundadır. Öğretmenin öğretim sırasında öğrencinin içeriği anladığına, kavradığına ilişkin tepkisini görmesi gerekir. Bu nedenle iyi bir öğretim ancak yüzyüze ilişkinin olduğu sınıf atmosferinde oluşur (Özyürek, 1983, s.13-14) Diğer yandan öğrencilerin, öğretmen davranışlarını değerlendirmeleri de öğretmen-öğrenci interaksiyonunda önemli rol oynar. Öğretmenlerin sıcak, öğrencileri destekleyici, motive edici davranışları, sınıfı kontrol edebilmeleri, dersi istedikle-

ri gibi yönlendirebilmeleri öğrenciler için çok önemlidir ve onların öğretmenlerine karşı vaziyet alışlarının şekillenmesinde önemli rol oynar (Ergün, 1987, s.144). Moos ve Moos tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, öğretmen desteğinin düşük olduğu sınıflarda davamsızlığın yüksek olduğu ve sınıf geçmenin güç olduğu ortaya çıkarılmıştır (Akt., Açıkgöz, 1989, s.109). Konu bu açıdan ele alındığında, sınıflarda öğrencilerin ihtiyaç duyduğu desteğin sağlanması gerekmektedir. Eğer gerekli destek sağlanırsa öğrencilerin moral düzeyi daha yüksek olacak ve başarıları da artacaktır.

Bu araştırmada, öğretmen-öğrenci ilişkileri konusunda öğrencilerin başarılarını en çok etkileyen faktörün "öğretmenin taraflı davranması" şeklinde ifade edilen faktör olduğu görülmektedir (Tablo 21). Bunu "öğretmenin öğrenciye karşı güven duyması", "öğretmenin dersi ilgi çekici hale getirici sempatik davranışlar göstermesi" şeklinde ifade edilen faktörler izlemektedir. Buradan öğrencilerin, öğretmenin kendilerine karşı olumlu tutum ve davranış beklentisi içinde oldukları ve bunun da başarıları üzerinde olumlu etkisinin olacağı görüşünde oldukları anlaşılmaktadır. Öğrencilerin bu alandaki bütün faktörlere "başarıyı etkiliyor" şeklinde verdikleri cevapların %60'ı geçtiği görülmektedir. Bu da, öğretmenin tutum ve davranışlarının öğrencilerin başarıları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Duruhan ve arkadaşları (1990, s.44)'nın yaptığı bir çalışmada, öğrencilerin %67'si öğretmen tutum ve davranışlarının başarıları üzerinde etkili olduğu belirtilmiştir. Bu görüşe katılan öğrencilerin oranının, "kısmen" etkili olduğunu belirtenlerle birlikte %93'e ulaştığı bulunmuştur. Bu sonuçta göre araştırmacılar derste öğretmenin tu-

tum ve davranışlarının, öğrenci başarısı üzerinde önemli bir faktör olduğunu belirtmektedirler.

Paykoç (1981)'un yaptığı bir çalışmada da, açıklayıcı, harekete geçirici ve dönüt sağlayıcı sözel öğretmen davranışlarının başarıyı yükseltmede etkisinin olduğu bulunmuştur. Getzels ve Jackson tarafından yapılan bir çalışmada da, öğretmenin kişiliğinin sınıfta en önemli değişken olduğu ortaya konmuştur (Akt., Küçükahmet, 1987, s.10).

Bu sonuçlar, bu araştırmada elde edilen bu konudaki bulgularla bir paralellik göstermektedir. Elde edilen sonuçlardan, sınıfta öğretmen-öğrenci ilişkileri ve öğretmenin öğrencilere karşı tutum ve davranışlarının, öğrenci başarısı üzerinde etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin bu alandaki faktörlere verdikleri cevaplar bakımından, devam edilen okul türüne göre anlamlı bir fark bulunmazken, cinsiyete göre bir görüş farklılığının olduğu ortaya çıkmıştır. Kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre, bu alanda yer alan faktörlerin başarılarını daha çok etkilediği görüşündedirler. Buradan kız öğrencilerin erkek öğrencilere nazaran sınıftaki öğretmen-öğrenci ilişkilerine daha çok önem verdikleri söylenebilir.

VI. Öğretim Etkinlikleriyle İlgili Faktörlerin İncelenmesi

Öğretmen tutum ve davranışlarıyla da ilişkili olarak sınıfta sürdürülen öğretim etkinliklerinin öğrenci başarısı üzerinde etkisinin olacağı bir gerçektir. Öğretim süreci boyunca, öğretmenin konuyu anlatış biçimi, sınıf-içi çalışmalara, tartışmalara ve ödevlere yer veris şekli, uyguladığı sınav

türü gibi öğretim etkinlikleri, öğrenci başarısının artması veya azalmasında etkili olacaktır.

Günümüzde öğrenciler, sınıflarda pasif bir durumda oturarak öğretilmek istememektedirler. Klasik yöntemlere yapılan eleştirilerin hemen hemen tümü bu noktadan kaynaklanmaktadır. Yapılan pekçok çalışma klasik yöntemlerle öğretimin etkililiğinin son derece düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Anlatım gibi tek yönlü iletişime dayanan klasik yöntemler öğretmen merkezli (otokratik) yöntemler olarak tanımlanmaktadır. Dikkatin daha çok bireysel ve grup çalışmaları üzerinde yoğunlaştığı "öğrenen merkezli" modern yöntemlerde öğrenciler yaratıcılığa, problem çözmeye, kendi fikirlerini geliştirmeye ve bu fikirlerini ortaya koymaya güdülendirilmektedir (Özyürek, 1983, s.33-34). Öğretmenin kalıcı bir öğrenme sağlayabilmesi ve başarıyı yükseltebilmesi için öğrencilerin sınıf-içi çalışmalara etkin bir şekilde katılmalarını sağlaması, derste tartışmalara yer vermesi, öğrenci düzeyini dikkate alarak konunun anlaşılıp anlaşılmadığını sık sık kontrol etmesi gerekmektedir. Bütün bunların eğitim amaçlarının gerçekleştirilmesinde ve başarının yükseltilmesinde önemi büyüktür. Bu bakımdan öğrenci başarısını etkilemesi muhtemel okul-içi faktörler içerisinde öğretim etkinlikleri de bir alt boyut olarak ele alınmış ve öğrencilerin bu konudaki görüşlerine başvurulmuştur.

Öğrencilerin, öğretim etkinlikleriyle ilgili faktörlere verdikleri cevaplar incelendiğinde, "öğretmenlerin ders işleme yöntemlerinin farklı olması" şeklinde ifade edilen faktörün bu alanda öğrencilerin başarılarını en çok etkileyen faktör olduğu görülmektedir (Tablo 25). Bunu sırasıyla "sınav sorularının öğrenci düzeyinin üstünde olması",

"ödevlerin fazla verilmesi", "öğretmenin konunun anlaşılıp anlaşılmadığını sık sık kontrol etmesi" gibi faktörler izlenmektedir. Elde edilen bulgulardan, öğrencilerin %50'den fazlasının bu alandaki faktörlerin, başarılarını etkilediği görüşünde oldukları anlaşılmaktadır.

Ünal (1991) tarafından yapılan bu çalışmada, derslerde uygulamalı çalışmalara yer verilmesi, öğrencilerin aktif çalışmalarda bulunması ve derslerde tartışma ortamının yaratılmasının, öğrencilerin başarısını olumlu yönde etkilediği ortaya konmuştur. Kısakürek (1985)'in yaptığı bir araştırmanın sonucunda da, öğrencilerin % 57'si derslerdeki konulara ilişkin tartışmalara katılmalarının ve yine öğrencilerin % 52'si öğretmenin sınıf-içi çalışmalara ve ödevlere etkin bir şekilde katılmaya teşvik etmesinin başarıları üzerinde olumlu yönde bir etkisinin olduğunu belirtmişlerdir.

Adı geçen araştırmadan elde edilen bulgularla bu araştırmadan elde edilen bu konudaki bulgular arasında bir benzerlik görülmektedir. Buradan, derslerdeki öğretim etkinliklerinin öğrenci başarısı üzerinde önemli bir etkisinin olduğu ortaya çıkmaktadır.

Öğrencilerin bu alandaki faktörlere verdikleri cevaplarda devam edilen okul türüne göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu da, öğrencilerin devam ettikleri okul türü değişkeninden bağımsız olarak, bu alandaki faktörlerin başarılarını etkileme derecesi konusunda benzer görüşte olduklarının bir göstergesidir. Bu konudaki cevaplara, cinsiyet açısından bakıldığında ise, arada anlamlı bir farklılığın olduğu bulunmuştur. Kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre bu alandaki faktörlerin başarılarını daha çok etkilediği görüşündedirler. Bu da, kız öğrencilerin, öğretim etkinliklerine

erkek öğrencilerden daha çok önem verdikleri şeklinde yorumlanabilir. Ünal (1991)'ın araştırmasında da, kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre, öğretim etkinliklerinin başarıları üzerinde daha çok etkili olduğu görüşünde oldukları bulunmuştur.

VII. Sosyal ve Kültürel Faaliyetlerle İlgili Faktörlerin İncelenmesi

Genellikle liselerde, gençlerin fiziksel, kültürel gelişimlerini desteklemek, ilgi duydukları alanlarda beceri kazandırmak ve boş zamanlarını yaratıcı uğraşlarla değerlendirmelerini sağlamak amacıyla çeşitli kol etkinlikleri düzenlenmektedir. Buna karşılık lise öğrencilerinin önemli bir bölümünün bu tür faaliyetlere katılmadığı gözlenmektedir. Lise öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada öğrencilerin %35.1'i faaliyetlere katılmama nedeni olarak bu faaliyetlerin, ilgilerini çekmediğini belirtmektedir. %30.9'u da bu faaliyetleri yeterli ve düzenli bulmamaktadır (Gökçe, 1984, s.102). Bu sonuçtan da anlaşıldığı gibi, liselerde öğrencilerin boş zamanlarını sağlıklı ve verimli bir şekilde geçirebilmeleri ve kendilerini geliştirebilmelerini sağlayacak sosyal ve kültürel faaliyetlere yer verilmesinde yarar vardır. Bu tür faaliyetler öğrencilerin ilgi duydukları alanlarda daha aktif olmalarını ve güdülenmelerini sağlayacaktır. Belki bu tür faaliyetler dolaylı olarak, öğrencilerin başarıları üzerinde olumlu etki yaratabilecektir.

Bu alandaki faktörlere verilen cevaplar incelendiğinde, "öğrencinin ilgi duyduğu sanat ve kültür alanındaki çalışmalara katılımının sağlanması" şeklinde ifade edilen

faktörün, öğrencilerin başarılarını en çok etkileyen faktör olduğu görülmektedir (Tablo 29). Bunu sırasıyla "gezi ve inceleme faaliyetlerinin yapılması" ve "okulda spor karşılaşmaları ve yarışmalara yer verilmesi" faktörleri izlemektedir. Buradan da öğrencilerin oku içinde sosyal ve kültürel faaliyetlere yer verilmesi özlemi taşıdıkları ve bu faaliyetlerin başarıları üzerinde etkili olacağı düşüncesinde oldukları anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin bu alandaki faktörlere verdikleri cevaplar bakımından devam edilen okul türü ve cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılığın olmaması da, onların, bu konudaki faktörlerin başarılarını etkileme derecesi bakımından benzer görüşlere sahip oldukları anlamına gelmektedir.

VIII. Arkadaş İlişkileriyle İlgili Faktörlerin İncelenmesi

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin bu boyuttaki faktörlere verdikleri cevaplara bakıldığında, öğrencilerin % 50' den fazlasının, bu faktörlerin başarıları üzerinde etkili olduğunu belirttikleri görülmektedir. Bu boyutta "sorunlarımı açabileceğim bir arkadaşımın olması" şeklinde ifade edilen faktörün, öğrencilerin başarılarını en çok etkileyen faktör olduğu görülmektedir (Tablo 33). Bunu sırasıyla "iyi ve uyumlu arkadaşlıkların olması" ve "sınıf arkadaşlarımdan dersini sakın bir şekilde izlemeleri" faktörleri izlemektedir. Buradan çıkan sonuca göre de, sınıfta uyumlu ve sıcak bir şekilde kurulan arkadaş ilişkilerinin, öğrencilerin başarıları üzerinde etkili olacağı görülmektedir.

Kısakürek (1985)'in yaptığı bir çalışmada, "sınıf-

taki öğrencilerle iyi arkadaşlık ilişkileri içinde olmanın öğrenci başarısına etkisi" konusundaki öğrenci görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin % 88 gibi büyük bir çoğunluğunun bunun başarı üzerinde etkisine inandıkları ortaya konmuştur.

Raviv (1990, s.153)'in aktardığına göre Fraser, Manor ve Moos tarafından 1986 ve 1987 yıllarında yapılan araştırmalarda da, sınıfta öğrenciler arasındaki rekabet ortamının öğrenciler tarafından uygun ve elverişli olarak algılanmasıyla öğrenci başarısı arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu ortaya konmuştur.

Bu sonuçlarla, bu araştırmada elde edilen bu konudaki bulgular arasında bir paralellik görülmektedir. Elde edilen sonuçlara göre sınıfta oluşan uyumlu ve iyi arkadaşlıkların öğrenci başarısını üzerinde olumlu etkisinin olduğu anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin bu alandaki faktörlere verdikleri cevaplar bakımından devam edilen okul türüne göre anlamlı bir fark bulunmazken, cinsiyete göre bir görüş farklılığının olduğu ortaya çıkmıştır. Kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre, bu alanda yer alan faktörlerin başarılarını daha çok etkilediği görüşündedirler. Buradan kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre sınıftaki arkadaş ilişkilerine daha çok önem verdikleri söylenebilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmada, Malatya ili liselerine devam eden öğrencilerin başarılarını etkileyen okul-içi faktörlerin neler olduğunu, bunların öğrenci başarısını etkileme dereceleri ve bu konudaki öğrenci görüşlerinin devam edilen okul türü ve cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda yapılan incelemeler sonucunda elde edilen bulgulara göre başlıca şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Okul-içi faktörler içinde bir alt boyut olarak ele alınan okulun fiziksel koşul ve imkânlarıyla ilgili faktörler boyutunda öğrencilerin başarılarını en çok etkileyen faktörlerin "okulda ders laboratuvarlarının yetersiz olması", "okul kütüphanesinin yetersiz olması" ve "okulda eğlence ve dinlenme yerinin yetersiz olması" şeklinde ifade edilen faktörler olduğu bulunmuştur. Buradan, okulun fiziksel koşul ve imkânlarıyla ilgili faktörlerin öğrenci başarısı üzerinde etkisinin olduğu sonucuna varılmıştır. Bu boyuttaki faktörlere verilen cevaplar bakımından okul türü ve cinsiyete göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamış olması da, öğrencilerin bu konuda benzer görüşlerde olduğu anlamını taşımaktadır.

Sınıfın fiziksel koşullarıyla ilgili olarak ankette yer alan faktörlerin öğrenci başarısı üzerinde etkili olduğu anlaşılmıştır. Bu boyutta öğrencilerin başarılarını en çok etkileyen faktörler "sınıfın kalabalık olması", "sınıftaki sıraların sıkışık olması" ve "sıraların üzerinin bozuk olması" şeklinde sıralanmaktadır. Buradan öğrencilerin, fiziksel

koşullar bakımından iyi donatılmış bir sınıfın, başarı üzerinde olumlu etkisinin olacağı görüşünde oldukları sonucuna varılmıştır. Bu boyuttaki faktörlere verilen cevaplar bakımından devam edilen okul türüne göre bir farklılık bulunmuştur. Bu boyuttaki faktörlerin, Genel Lise ile Meslek Lisesine devam eden öğrencilerin başarılarını, Özel Statülü Liseye devam eden öğrencilerinkinden daha çok etkilediği anlaşılmıştır.

Ders araç-gereçleriyle ilgili faktörler boyutunda öğrencilerin başarılarını en çok etkileyen faktörlerin, "fen derslerinde deney yapacak araçların yeterli olmaması", "bilgisayarın kullanılmaması", "dersler için yeterli miktarda kitapların sağlanması" ve "laboratuvarında bulunan araçların bozuk olması" gibi faktörler olduğu bulunmuştur. Bu konudaki öğrenci görüşlerinde okul türü ve cinsiyete göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Okul idaresiyle ilişkiler konusundaki faktörler arasında öğrencilerin başarılarını en çok etkileyen faktörlerin "okula geç kalındığında idarecilerin anlayışsız davranmaları", "idarenin araştırma yapmadan öğrenciler hakkında kesin yargıda bulunması", "okul idaresinin kılık kıyafetle çok uğraşması" ve "okul idarecilerinin sert ve kırıcı davranması" gibi faktörler olduğu görülmüştür. Buradan da, öğrencilerin, okul idaresinin kendilerine karşı daha anlayışlı ve hoşgörülü davranmaları konusunda bir beklenti içinde oldukları sonucuna varılmıştır. Bu konudaki öğrenci görüşleri bakımından okul türü ve cinsiyete göre anlamlı bir farklılığın olmaması da, onların bu konuda hemen hemen aynı görüşlere sahip oldukları anlamına gelmektedir.

Öğretmen-öğrenci ilişkileriyle ilgili faktörler

boyutunda öğrenci başarısını en çok etkileyen faktörlerin "öğretmenin taraflı davranması", "öğretmenin öğrenciye karşı güven duyması" ve "öğretmenin dersi ilgi çekici hale getiren ci sempatik davranışlar göstermesi" gibi faktörler olduğu bulunmuştur. Elde edilen bu bulgudan, öğrencilerin, öğretmenlerin kendilerine karşı olumlu tutum ve davranış içinde bulunması beklentisi oldukları sonucuna varılmıştır. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre, bu alandaki faktörlerin başarılarını daha çok etkilediği görüşünde oldukları ortaya konmuştur.

Öğretim etkinlikleriyle ilgili faktörlere verilen cevaplardan, "öğretmenlerin ders işleme yöntemlerinin farklı olması", "sınav sorularının öğrenci düzeyini üstünde olması", "ödevlerin fazla verilmesi" ve "öğretmenin konunun anlaşılıp anlaşılmadığını sık sık kontrol etmesi" şeklinde ifade edilen faktörlerin öğrenci başarısını önemli ölçüde etkilediği sonucuna varılmıştır. Bu konudaki öğrenci görüşleri bakımından devam edilen okul türüne göre anlamlı bir farklılığa rastlanmazken, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre bu alandaki faktörlerin başarılarını daha çok etkilediğini belirtmişlerdir.

Sosyal ve kültürel faaliyetlerle ilgili faktörlerden öğrenci başarısını en çok etkileyen faktörlerin "öğrencinin ilgi duyduğu sanat ve kültür alanındaki çalışmalara katılımının sağlanması", "gezi ve inceleme faaliyetlerinin yapılması" ve "okulda spor karşılaşmaları ve yarışmalara yer verilmesi" olduğu ortaya konmuştur. Buradan öğrencilerin, okulda yer verilecek sosyal ve kültürel faaliyetlerin başarıları üzerinde etkili olacağı görüşünde oldukları sonucuna

varılmıştır. Öğrencilerin devam ettikleri okul türü ve cinsiyet değişkenine göre bu boyuttaki faktörlerin başarılarını etkileme derecesi bakımından önemli bir görüş farklılığı bulunmamıştır.

Arkadaş ilişkileriyle ilgili faktörler arasında, öğrencilerin başarılarını etkileyen önemli faktörlerin, "sorunlarımı açabileceğim bir arkadaşımın olması", "iyi ve uyumlu arkadaşlıkların olması" ve "sınıf arkadaşlarımın dersi sakın bir şekilde izlemeleri" gibi faktörler olduğu bulunmuştur. Buradan bu boyuttaki faktörlerin de öğrencilerin başarıları üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre bu alandaki faktörlerin başarılarını daha çok etkilediği görüşünde oldukları anlaşılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgular çerçevesinde, Malatya ili lise öğrencilerinin başarılarını olumlu yönde etkilemesi doğrultusunda yapılacak olan çeşitli okul-içi düzenlemelere ve çalışmalara ilişkin bazı öneriler aşağıda belirtilmiştir:

1. Okulun fiziksel koşul ve imkânlarının, öğrencilerin başarılarını olumlu yönde etkileyecek bir şekilde düzenlenmesi gerekir. Bu çerçevede okuldaki ders laboratuvarları, kütüphane, eğlence ve dinlenme yerleri, öğrencilerin ihtiyaçlarına daha iyi cevap verebilecek duruma getirilmelidir. Ayrıca, bundan sonra yapılacak okul binalarının gürültüden uzak yerlere inşa edilmesinde yarar vardır.

2. Sınıfın fiziksel koşul ve donanımı, öğretimi kolaylaştırıcı bir şekilde düzenlenmelidir. Ayrıca okulların kalabalık sınıflardan kurtarılması için, dersane ihtiyacının karşılanmasını sağlayacak tedbirler alınmalıdır.

3. Sınıfta öğretimi kolaylaştırıcı, laboratuvarlarda

deneylerin yapılmasını sağlayıcı yeterli araç-gereçler temin edilmelidir.

4. Okulda yönetici-öğretmen-öğrenciler arası ilişkilerin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Yönetici ve öğretmenler, öğrencilere karşı daha hoşgörülü ve anlayışlı bir davranış ve tutum göstermeli ve öğrencilerin başarılarını yükseltme doğrultusunda güdüleyici rol oynamalıdır.

5. Öğretmenler, derslerin modern öğretim yöntem ve teknikleri ile yürütülmesi için çaba göstermelidirler. Öğretimde, öğrenci düzeyi dikkate alınmalı, öğrencilerin konuyu anlayıp anlamadıkları sık sık kontrol edilmeli ve öğretim, gerekli ders araç-gereçleriyle desteklenmelidir.

6. Öğrencilerin ilgi duydukları alanlarda kendilerini geliştirebilmelerini, yaratıcılıklarını ortaya koyabilmelerini ve boş zamanlarını verimli bir şekilde değerlendirebilmelerini sağlayacak gerekli sosyal ve kültürel faaliyetler düzenlenmelidir.

7. Okulda, öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırıcı ve başarılarını yükseltici olumlu arkadaş ilişkileri ve arkadaşlar arası işbirliği teşvik edilmelidir. Bu çerçevede grup çalışmaları ve tartışmalarına, gezi-gözlem ve rol oynama tekniklerine başvurulabilir.

Bu araştırmada, araştırmacının inceleyemediği ve yapılacak benzer araştırmalar için incelenmesinde yarar görülen konular aşağıda belirtilmiştir:

1. Bu araştırmada, öğrencilerin başarılarını etkileyen okul-içi faktörler, sadece Malatya orta öğretim ikinci kademesine devam eden öğrencilerin görüşlerine başvurulmuş olarak belirlenmiştir. Bu konuda orta öğretim I. kademe ve ilkokul

öğrencileri üzerinde de çalışmalar yapılabilir.

2. Öğrencilerin başarılarını etkileyen okul-içi faktörler yanında, okul-dışı faktörlerle de ilgili araştırmalar yapılabilir.

3. Teknolojik değişme ve gelişmelere bağlı olarak ihtiyaçlarda ve başarıyı etkileyen faktörlerde de değişimler meydana gelebilecektir. Bu bakımdan öğrenci başarısını etkileyen faktörlerle ilgili bilgilerin devamlı akışını sağlayacak araştırmaların çeşitli öğretim kurumlarında sık sık yapılmasında yarar vardır.

BÖLÜM VII

ÖZET

Bu araştırmada, Malatya ili ortaöğretim II. kademesine devam eden öğrencilerin başarılarını etkileyen okul-içi faktörlere ilişkin görüşlerinin neler olduğu ve bu görüşler arasında öğrencilerin devam ettikleri okul türü ve cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

Araştırmanın evrenini 1989-1990 öğretim yılı bahar döneminde Malatya ili liselerinden olan; Malatya Lisesi, Yeşiltepe Lisesi, Hacı Ahmet Akıncı Lisesi, Anadolulu Lisesi ve Şehit Kemal Özalper Endüstri Meslek ve Teknik Liselerinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma kapsamına alınan okullardan seçilen 180 kız ve 338 erkek öğrenci olmak üzere toplam 518 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmanın bağımlı değişkeni olan, öğrencilerin başarılarını etkileyen okul-içi faktörleri belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen bir anket kullanılmıştır. Geçerlik ve deneme uygulaması çalışmaları yapılan anket; okulun fiziksel koşul ve imkânları, sınıfın fiziksel koşulları, ders araç-geçerleri, okul idaresiyle ilişkiler, öğretmen-öğrenci ilişkileri, öğretim etkinlikleri, sosyal ve kültürel faaliyetler ve arkadaş ilişkileriyle ilgili faktörleri içeren sekiz alt boyuttan oluşturulmuştur.

Toplanan verilerin analizinde yüzde (%), tek yönlü varyans analizi ve t-testi tekniklerinden yararlanılmıştır.

Bu araştırmada elde edilen bulgular şöyle özetlenebilir:

1. Okulun fiziksel koşul ve imkânlarıyla ilgili faktörler boyutunda, öğrencilerin başarılarını en çok etkileyen faktörlerin; okuldaki ders laboratuvarları, kütüphane, dinlenme ve eğlenme yerlerinin yetersiz olmasıyla ilgili olduğu bulunmuştur. Bu boyuttaki öğrenci görüşleri devam edilen okul türü ve cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

2. Sınıfın fiziksel koşullarıyla ilgili faktörler boyutunda, öğrencilerin başarılarını en çok etkileyen faktörlerin, sınıfların kalabalık olması ve fiziksel donanımının yetersizliğiyle ilgili olduğu bulunmuştur. Bu konudaki faktörlere verilen cevaplar bakımından, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmazken, devam edilen okul türüne göre bir farklılık çıkmıştır. Bu alandaki faktörler, genel lise ile meslek lisesine devam eden öğrencilerin başarılarını, özel statülü liseye devam edenlerinkinden daha çok etkilemektedir.

3. Okulda ders araç-gereçlerinin yetersiz olmasının öğrencilerin başarıları üzerinde etkili olduğu bulunmuştur. Bu konudaki öğrenci görüşlerinde okul türü ve cinsiyete göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

4. Okul idarecilerinin öğrencilere karşı olan tutum ve davranışlarının, öğrenci başarısı üzerinde etkili olduğu bulunmuştur. Bu konudaki öğrenci görüşleri, okul türü ve cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

5. Öğretmenlerin, öğrencilere karşı olan tutum ve davranışlarının, öğrencilerin başarıları üzerinde etkisinin olduğu bulunmuştur. Bu alanda okul türüne göre anlamlı bir görüş farklılığı bulunmazken, kız öğrenciler erkek öğrencilere göre, bu alandaki faktörlerin başarılarını daha çok et-

kilediğini belirtmişlerdir.

6. Sınıfta uygulanan öğretim etkinliklerinin, öğrenci başarısı üzerinde etkili olduğu bulunmuştur. Kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre, bu alandaki faktörlerin başarılarını daha çok etkilediğini belirtmişlerdir.

7. Okulda, sosyal ve kültürel faaliyetlere yer verilmesinin öğrenci başarısı üzerinde etkili olacağı bulunmuştur. Bu boyuttaki faktörlere verilen cevaplar bakımından okul türü ve cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

8. Sınıftaki arkadaş ilişkilerinin öğrenci başarısı üzerinde etkisinin olduğu bulunmuştur. Kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre bu alandaki faktörlerin başarıları üzerinde daha çok etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Sonuç olarak bu araştırmadan elde edilen bulgular-
dan, okul-içi faktörlerin öğrencilerin başarıları üzerinde etkili olduğu ve öğrencilerin başarılarını artırmak için bu faktörlerin yeterli ve verimli bir şekilde düzenlenmesi gereği ortaya çıkmıştır.

KAYNAKLAR

- Açıkğöz, Kâmile. "Liselerdeki Sınıf Atmosferi Üzerine Bir Araştırma". Eğitim Bilimleri Sempozyumu (Bildiriler), Malatya: İnönü Üniversitesi, 15-17 Haziran 1989, s.93-111.
- Aksu, Ayşenur; Gülnur Tanrıöğen. "Devlet Liselerinden Mezun Olan Öğrenciler İle Anadolu Lisesi ve Özel Kolejlerden Mezun Olan Öğrencilerin ODTÜ'deki Akademik Başarılarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bir Çalışma", Eğitim ve Bilim Dergisi, Sayı 66, Ekim 1987.
- Alkan, Cevat. Eğitim Ortamları, Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, No:85, Ankara, 1979.
- Ankay, Aydın. "Başarısız Öğrencilerin Sorunları", Çağdaş Eğitim Dergisi, Sayı 158, Eylül 1990.
- Aydın, Mustafa. Eğitim Yönetimi, Geliştirilmiş 2. Baskı, Ankara: Hatiboğlu Yayınevi, 1988.
- Bakırcıoğlu, Rasim. Rehberlik ve Psikolojik Danışma, Ankara: Bakırcıoğlu Yayınları, 1985.
- Bernt, Thomas J., Ann E. Laychak ve Keunho Park. "Friend's Influence on Adolescents' Academic Achievement Motivation: An Experimental Study", Journal of Educational Psychology, 1990, Vol.82, No:4, s. 664-670.

- Bloom, B.S. İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme, (Çev. Durmuş Ali Özçelik), Ankara Milli Eğitim Basımevi, 1979.
- Can, Gürkan. "Lise Öğrencilerinin Benlik Tasarım Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler". Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1986.
- Çakır, Saip. "Okullarda Başarısızlık Nedenleri (Ankara İlinde Bir İnceleme)" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretimi Ana Bilim Dalı, 1987.
- De Young, A.J. "Classroom Climate and Class Success: A Case Study at The University Level", Journal of Educational Research, Sayı:70, 1977, s.252-257.
- Duruhan, K., M. Akdağ ve M. Güven. "Lise Üçüncü Sınıf Fen Bölümü Öğrencilerinin Matematik Dersi Öğretmenlerinden Okulda Ders İçi ve Ders Dışı Davranışlarına İlişkin Beklentileri", Eğitim ve Bilim, Sayı 77, Temmuz 1990, s. 37-47.
- Erden, Münire. "Grup Etkililiği Öğretim Tekniğinin Öğrenci Başarısına Etkisi", Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:3, Ankara, 1988, s.79-86.
- Erdoğan, Hasan ve Diğerleri. Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme (İstatistik Uygulamalı). Geliştirilmiş İkinci Baskı, Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1984.

Ergün, Mustafa. Eğitim ve Toplum "Eğitim Sosyolojisine Giriş",
Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayını,
No:1, 1987.

Ertürk, Selâhattin. Eğitimde "Program Geliştirme", Ankara:
Hacettepe Üniversitesi, Yelkentepe Yayınları: 4,
5. Baskı, 1986.

Fidan, Nurettin. Okulda Öğrenme ve Öğretme, Ankara: Hacettepe
Üniversitesi, Kadioğlu Matbaası, 1986.

Fraser, B.J ve D.L. Fisher. "Effects of Classroom Psycho-
social Environment on Student Learning", British
Journal of Educational Psychology, Vol.52, 1982,
s.374-377.

_____. "Student Achievement as a Function of Person-
Environment Fit: A Regression Surface Analysis",
British Journal of Educational Psychology, Sayı:53,
1983, s.89-99.

Gökçe, Birsen. Orta Öğretim Gençliğinin Beklenti ve Sorun-
ları, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1984.

Gürkân, Tanju. "Orta Öğretim Kurumlarında Öğretime İlişkin
Sorunlar", Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt:
20, Sayı 1-2, Ankara, 1987, s.305-322.

Kısakürek, Mehmet A. Sınıf Atmosferinin Öğrenci Başarısına
Etkisi, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları,

Ankara, 1985.

Koç, Nizamettin. Liselerde Öğrencilerin Akademik Başarılarının Değerlendirilmesi Uygulamalarının Etkililiğine İlişkin Bir Araştırma, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No:104, Ankara, 1981.

Köse, Ruhi. "Aile ve Okulun Öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkileri: Kuramsal ve Amprik Gelişmeler", Eğitim ve Bilim Dergisi, Cilt: 14, Sayı 76, Nisan, 1990a, s.57-65.

_____. "Aile Sosyo Ekonomik Durumu, Lise Özellikleri ve Üniversite Sınavlarına Hazırlama Kurslarının Eğitim-sel Başarı Üzerine Etkileri", Eğitim ve Bilim Dergisi, Sayı 78, Ekim, 1990b, s.9-17.

Küçükahmet, Leyla. Öğrencilerin Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları, (Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No:153, Ankara, 1987.

Özgüven, İbrahim Ethem. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Zihinsel Olmayan Faktörler, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Basımevi, 1974.

Özoğlu, S.Çetin. Liselerde Sosyal Bilimler Öğretimi, A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, No:36, Ankara, 1974 s.22

Özyürek, Leyla. Öğretim İlke ve Yöntemleri, Ankara: A.Ü.

Eğitim Bilimleri Fakóltesi Yayınları No:124, 1983.

Paykoç, Fersun. "Sınıf İçi Sözel Öğretmen Davranışlarının Erişkiye Etkisi" (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, 1981.

Raviv, Amiram ve Diğerleri. "Teachers an Students: Two Different Perspectives?! Measuring Social Climate in the Classroom", American Educational Research Journal, Spring 1990, Vol.27, No:1, s.141-157.

Sağ, Vahap. "Akademik Başarıyı Etkileyen Faktörler Açısından Liselerin Durumu", Sosyal Bilimler Dergisi 2, Sivas:Cumhuriyet Üniversitesi, Haziran, 1984.

Sencer, Muzaffer ve Yakut Irmak. Toplum Bilimlerde Yöntem, (2. Baskı) İstanbul: Onur Basımevi, 1984.

Taymaz, Haydar. Okul Yönetimi, Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakóltesi Yayını, 1987.

Tekışık, Hüseyin Hüsnü. "Ölçme Değerlendirme Sistemi Geliştirme Çalışmaları ve Okullardaki Başarısızlık" Çağdaş Eğitim Dergisi, Sayı 162, Ocak 1991, s.1-6.

Tekindal, Satılmış. "Okula İlişkin Tutum İle Akademik Başarı Arasındaki İlişki", Çağdaş Eğitim Dergisi, Sayı 139, Aralık 1988, s.29-33.

Uluğ, Feyzi. "Verimli Çalışma Alışkanlıkları Kazandırma Ko-

musunda Yapılan Rehberliğin Okul Başarısına Etkisi",
Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. A.Ü. Eğitim Bilim-
leri Fakültesi, 1981.

Ünal, Semra. "Öğretim Yöntemlerinin Öğrenci Başarısı Üzerin-
deki Etkisi", Yaşadıkça Eğitim Dergisi, Sayı:17, Tem-
muz -Ağustos 1991, s.8-12.

Ünver, Özkan ve Hamza Gangan. Uygulamalı İstatistik Yöntem-
ler, Ankara, 1986.

Varış, Fatma. Eğitimde Program Geliştirme "Teori ve Teknik-
ler", Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, No:75,
3. Baskı, 1978.

EKLER

EK

1. Açık - Uçlu Sorular Anketi
2. Okulda Başarıyı Etkileyen Faktörlere İlişkin Öğrenci Görüşleri Anketi
3. Öğrenci Başarısını Etkileyen Faktörler Anketi Cevap Formu

EK - 1

Sevgili Öğrenci,

Sizlerin, okul içinde başarılarınızı etkileyen faktörlerin neler olduğunu ortaya koymak amacıyla bir araştırma planlanmıştır. Bu araştırmada sizlerin yardımlarına ihtiyacımız vardır. Sizden istenen, aşağıda belirtilen durumlar çerçevesinde başarılarınızı olumlu ya da olumsuz yönde etkileyen faktörlerin en önemlilerini açıkça yazmanızdır. Araştırmada kişisel bir değerlendirme söz konusu olmadığı için isim belirtmenize gerek yoktur. Araştırma sonucunda sağlıklı çözüm önerileri geliştirebilmek için cevaplarınızın doğru ve içten olması büyük önem taşımaktadır.

İlgi ve yardımlarınız için teşekkürler.

1. Okulun fiziksel koşulları konusunda başarılarınızı etkileyen faktörler:
 - a.....
 - b.....
 - c.....
2. Sınıfın fiziksel koşulları konusunda:
 - a.....
 - b.....
 - c.....
3. Ders araç-gereçleri konusunda:
 - a.....
 - b.....
 - c.....
4. Okul idaresiyle ilişkileriniz konusunda:

8. Okul çevresinin gürültülü olması
9. Okul binasının sağlık koşullarına uygun olması
10. Okulun yeterli spor alanlarının olması
11. Sınıfın kalabalık olması
12. Sınıftaki sıraların sıkışık olması
13. Sınıfın havadar olmaması
14. Sınıfın küçük ve dar olması
15. Tebeşir tozunun rahatsız etmesi
16. Yazı tahtasının yetersiz olması
17. Sıraların üzerinin bozuk olması
18. Fen derslerinde deney yapacak araçların yeterli olması
19. Coğrafya ve tarih dersi için haritanın kullanılması
20. Sınıfta bir öğrenci panosunun bulunması
21. Bilgisayarın kullanılmaması
22. Dersler için yeterli miktarda yardımcı kaynak kitapların sağlanması
23. Sınıfta televizyonun bulunması
24. Laboratuarda bulunan araçların bozuk olması
25. Okul idaresinin kılık-kıyafetle çok uğraşması
26. Okul idarecilerinin sert ve kırıcı davranmaları
27. Saçların kısa kestirilmesi
28. Okula geç kalındığında idarecilerin anlayışsız davranmaları
29. Okula giriş çıkışlardaki kontrollerin sıkı olması
30. İdarenin öğrencilerin sorunları ile ilgilenmeleri
31. İdarenin araştırma yapmadan öğrenciler hakkında kesin yargıda bulunması
32. Öğretmenin taraflı davranması
33. Öğretmenin dersin iyi anlaşılması için çaba göstermesi

34. Öğretmenin demokratik ve hoşgörülü davranması
35. Öğretmenin dersi işlerken sınıfın tümünü dikkate alması
36. Öğretmenin sorunlarımızla yakından ilgilenmesi
37. Öğretmenin öğrenciye karşı güven duyması
38. Öğretmenin dersi ilgi çekici hale getirici sempatik davranışlar göstermesi
39. Öğretmenin dersle ilgili faaliyetlerin planlanmasında görüşlerimizi alması
40. Öğretmenin sınıf içi çalışmalara ve ödevlere etkin bir şekilde katılmamızı teşvik etmesi
41. Öğretmenin dersi öğrencinin düzeyine göre işlemesi
42. Öğretmenin konunun anlaşılıp anlaşılmadığını sık sık kontrol etmesi
43. Ödevlerin fazla verilmesi
44. Öğretmenlerin ders işleme yöntemlerinin farklı olması
45. Sınıf içi grup çalışmalarına yer verilmesi
46. Derste tartışmalara yer verilmesi
47. Sınav sorularının öğrenci düzeyinin üstünde olması
48. Sınavlardan sonra sınav sorularının sınıfta çözülüp tartışılması
49. Okulda öğrencilerin çeşitli yazılarını yayınlayabileceği bir duvar gazetesinin bulunması
50. Okulda spor karşılaşmaları ve yarışmalara yer verilmesi
51. Gezi ve inceleme faaliyetlerinin yapılması
52. Öğrencinin ilgi duyduğu sanat ve kültür alanındaki çalışmalara katılımının sağlanması
53. Öğrenciler arası bilgi yarışmalarının yapılması
54. İyi ve uyumlu arkadaşlıkların olması

55. Sorunlarımı açabileceğim bir arkadaşımın olması
56. Arkadaşlarla birlikte ders çalışmaktan zevk alınması
57. Sınıftaki arkadaşlarla rekabet ortamının olması
58. Sınıf arkadaşlarımın dersi sakın bir şekilde izleme-
leri

Yukarıda belirtilen durumlar dışında, okulda başarınızı etkileyen başka faktörler varsa, lütfen cevap kâğıdının arkasına yazınız.

Teşekkürler.

Okulumuz:

Sınıfınız:.....

Cinsiyetiniz: ...

ÖĞRENCİ BAŞARISINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER ANKETİ

CEVAP FORMU

	Çok Etkiliyor	Etkiliyor	Kararsızım	Etkilemiyor	Hiç Etkilemiyor		Çok Etkiliyor	Etkiliyor	Kararsızım	Etkilemiyor	Hiç Etkilemiyor
1.//	//	//	//	//	//	31.//	//	//	//	//	//
2.//	//	//	//	//	//	32.//	//	//	//	//	//
3.//	//	//	//	//	//	33.//	//	//	//	//	//
4.//	//	//	//	//	//	34.//	//	//	//	//	//
5.//	//	//	//	//	//	35.//	//	//	//	//	//
6.//	//	//	//	//	//	36.//	//	//	//	//	//
7.//	//	//	//	//	//	37.//	//	//	//	//	//
8.//	//	//	//	//	//	38.//	//	//	//	//	//
9.//	//	//	//	//	//	39.//	//	//	//	//	//
10.//	//	//	//	//	//	40.//	//	//	//	//	//
11.//	//	//	//	//	//	41.//	//	//	//	//	//
12.//	//	//	//	//	//	42.//	//	//	//	//	//
13.//	//	//	//	//	//	43.//	//	//	//	//	//
14.//	//	//	//	//	//	44.//	//	//	//	//	//
15.//	//	//	//	//	//	45.//	//	//	//	//	//
16.//	//	//	//	//	//	46.//	//	//	//	//	//
17.//	//	//	//	//	//	47.//	//	//	//	//	//
18.//	//	//	//	//	//	48.//	//	//	//	//	//
19.//	//	//	//	//	//	49.//	//	//	//	//	//
20.//	//	//	//	//	//	50.//	//	//	//	//	//
21.//	//	//	//	//	//	51.//	//	//	//	//	//
22.//	//	//	//	//	//	52.//	//	//	//	//	//
23.//	//	//	//	//	//	53.//	//	//	//	//	//
24.//	//	//	//	//	//	54.//	//	//	//	//	//
25.//	//	//	//	//	//	55.//	//	//	//	//	//
26.//	//	//	//	//	//	56.//	//	//	//	//	//
27.//	//	//	//	//	//	57.//	//	//	//	//	//
28.//	//	//	//	//	//	58.//	//	//	//	//	//
29.//	//	//	//	//	//						
30.//	//	//	//	//	//						